SANDARA

AMERIKOS LIETUVIŲ TAUTINĖS SANDAROS LAIKRAŠTIS

SANDARA
LITHUANIAN WEEKLY
Published by
Lithuanian National League of America
Consisting of 100 Branches, located in all princip. Cities of the United States.
SANDARA
3236 So. Halsted St., Chicago, Ill.
Tel. Calumet 3277

METAI XVIII | 3236 SO. HALSTED STREET | Penktadienis, Lapkričio-Nov. 27 d., 1931 m. | KAINA 5 CENTAI | No. 48

BRUOŽAI

Rašo V. G.

P. Bachuno radio valanda Darbininkų padėtis Bostone Vietoj Pruseikos—Juodukas Ukrainiečių areštai.

Iš musų pusės SLA. nominacijoms į Pildomą Tarybą nebuvo išleista nė vieno sudilusio grašio. Mes pasitikim susivienijimo nariais, kad jie turi pakankamai patyrimo ir balsuos už tą asmenį, kuris ištikro atatinka vienai ar kitai vietai.

Pinigų žarstymas laike rinkimų demoralizuoja organizaciją. Tie, kurie dabar juos išleidžia, vėliau reikalaus grąžinti su gerais nuošimčiais.

Tačiau p. Bachuno šalininkai yra kitokios nuomonės. Jie apipylė visą Ameriką agitaciniais lapeliais; jie rėžia prakalbas per radio valandas, kurių nenusamdysi už desėtką ar kitą dolerių.

Apart to, jie siuntinėja grupes apmokėtų artistų, kurie įvairiose kolonijose garbintų ir šlovintų p. Bachuną. Šioj skrajojančioj trupėj atsidurė net "N." bendrovės sekretorius, nors tas dienraštis ir įdėjo korespondenciją iš Grand Rapids, Mich., kur toji taktika aiškiai ir neabejotinai pasmerkiama.

Vieną kartą p. Bachunas pareiškė, jog susivienijimą jis tvarkys "bizniškais" pamatais. Bet susivienijimo jis nepažįsta; gal nėra matęs net jo konstitucijos. Prisirašė vos trys metai atgal ir tai į bolševikų kuopą. Dabar p. Bačiunas išlindo kaip Pilypas iš kanapių ir nori tapti prezidentu.

Tiesa, jo užpakaly stovi tam tikra grupė žmonių, kurie vėliau tikisi buti tikraisiais šeimininkais. Jie stiprus finansiškai; jie pasikinkė kelis laikraščius ir profesionališkus "boosterius". Bet taip smarkiai besipučiant, jie gali kaip matai sprogti.

Algų kapojimas darbininkams varomas skersai ir išilgai. Šiomis dienomis apie 8000 dailydžių (carpenterių) Bostone sutiko sumažinti mokesnį 20 nuoš.

Darbininkai, žinoma, neturi kito išėjimo, kaip priimti patiektas sąlygas. Bet algų kapojimas neišgelbės situacijos. Atwater Kent radio korporacija Philadelphijoj yra viena nedaugelių, kurios gelbsti darbininkams, nors kas met ir turi $250,000. nuostolių.

New Yorko senatorius Wagner ragina, kad federalė valdžia įsteigtų darbo biržas, kuriose bedarbiai butų aprupinti kokiu nors užsiėmimu. Sumanymas skamba gana gražiai. Bet praktikoj mažai ką reiškia. Bedarbių išviso priskaitoma apie septyni milijonai. Tai milžiniška armija. O kiek gi yra liuosų vietų? Jei butų darbų, žmonės patys, be biržos pagalbos, galėtų juos surasti.

Tikrieji bolševikai neteko savo buvusių vadų. Pruseika ėmė leisti opozicinį laikraštį ir perti kailį savo buvusiems draugams.

Bet Bimbos ir Andriulio gvardija neišsigando. Į pratuštėjusias vietas jie pasikvietė juodukus. Pereitam trečiadienį Chicagos Lietuvių Auditorijoj įvyko bolševikų mitingas ir vietoj Pruseikos, kalbėjo juodukai. Klausytojai buvę didžiai užganėdinti.

Ukrainiečių Galicijoj vėl prasidėjo areštai. Lenkų žandarai suėmė keliasdešimts ukrainiečių veikėjų ir uždarė kelis laikraščius..

Visi yra kaltinami valstybės išdavystėj. Suimtieji priklausė U. O. N. arba ukrainiečių tautinei organizacijai.

Rasti Vytauto Didžiojo Kaulai

VILNIUS. Elta. Laikraščiai iš Vilniaus praneša, kad paskutinę kasinėjimų dieną po Vilniaus katetra rasti Didžiojo Lietuvos Kunigaikščio Vytauto kaulai, kaukolė ir šalmas. Kaip žinoma, 1650 — 1658 metais Vytauto rusys buvo rusų kariuomenės sugriautas. Rastomis Vilniaus katedros archyvuose žiniomis, tuometinis vyskupas, norėdamas išgelbėti Vytauto liekanas, užkasė jas į žemę netoli tos vietos, kurioj neseniai buvo rasti karaliaus Aleksandro ir karalienių Elžbietos ir Barboros karstai. Kasinėjimams vadovavę mokslininkai dar prieš kurį laiką buvo pareiškę nuomonę, kad Vytauto kaulus galima bus rasti.

Kalinių Miestelis.

NAUJAMIESTIS. Panevėžio apskr. Naujamiestiečiai jau kelinti metai bylinėjasi su valdžia del miško. Minėtas miškas buvęs kaž kada miestiečių, bet rusų laikais buvo atimtas, kaip ir daugelis kitų, ir atiduotas poneliams.

Po karo miestiečiai pradėjo tą mišką kirsti ir ganyti kaip savo. Pagaliau tai buvo valdžios uždrausta. Prasidėjo skandalai: iš eigulių kleimus atimdavo, kirsdavo, ganydavo ir tt. Paskiau buvo užvesta byla, kuri tęsiasi iki šio laiko, o miestiečiai vis ganė.

Praėjusią vasarą jie bylą pralaimėjo ir jiems uždrausta ganyti. Bet miestiečiai uždraudimo nežiurėjo ir ganyti nenustojo. Eigulis, radęs miestiečius ganant, surašė protokolą ir užvedė naują bylą, kurios pasekmė tokia: visi miestiečiai, kurie ganė, gavo po 6 paras arešto ir po kelius litus baudos.

Šį rudenį buvo visiems vykdoma bausmė. Kadangi Naujamiesčio "kalėjimas" nedidelis ir tetelpa ti 8—9 žmonės, tai visą rudenį buvo pilnas. Taigi dabar Naujamiestyje sunku rasti žmogų, kuris nebutų sėdėjęs kalėjime.

"L. Ž."

Bavarija Mažins Valdininkų Skaičių.

BERLYNAS. Elta. Bavarijos vyriausybė išleido naują dekretą, kuriuo, tarp kitko, numatoma sistematingai mažinti Bavarijos valstybės aparatą. Ministerių skaičius bus sumažintas nuo 6 iki 5. Numatoma panaikinti žemės ukio ministeriją, kuri sudarys savarankišką vidaus reikalų ministerijos skyrių. Be to, apskričių valdybos — Žemutinės Bavarijos Landgute ir Aukštutinių Frankų Beyreuthe. Numatoma nubraukti vieną valsčiaus vyresnį teismą, 3 paprastus teismus ir 24 prisiekusiųjų teismus. Tokiu budu manoma sutaupyti 2 milijonus markių. Toliau numatoma sumažinti 5 nuoš. pensijas ir 1 nuoš. valdininkų atlyginimus ir padidinti mokesnį už mokslą vidurinėse ir aukštesnėse mokyklose. nuo padidinto mokesčio už mokslą bus paliuosuoti tik gabesnieji vaikai ir studentai.

Stiprus Lietuvių Bankai

Mes jau nekartą esame pareiškę, kad lietuvių vedamos bankos yra stipriausios ir saugiausios laikyti savo pinigus. Tą musų pareiškimą dar kartą patvirtino "Chicago Tribune", Chicagos bankų šėrų vertę (palyginimas telpa 7tame puslp. Universal banko skelbime) iš kurio pasirodo, kad kuomet svetimtaučių vedamos bankos nupuolė po keliatą šimtų — lietuvių vedamas Universal State Bank šėrai nupuolė vos 25.00 dol.

Tai yra gera ir linksma žinia, kuri parodo, kad lietuviai yra sumanus bankieriai ir teisingai patarnauja savo kostumeriams ir tuo budu užsitarnauja musų pagarbos ir pilno pasitikėjimo bankinio biznio srityje.

BALTIJOS BUTLEGERIAI VARTOJA DUJAS PABĖGIMUI NUO POLICIJOS LAIVŲ.

Helsingfordas. Baltijos šmugelninkų laivynas, matydamas, kad jų maži šautuvai negali atsilaikyti prieš moderniškus policijos ginklus pradėjo gaminti dujas ant savo laivų ir leist jas ant besivejančių laivų. Tos dujos yra nuodingos sveikatai ir jos uždega žmogaus rubus, taip, kad užleidus jų ant jureivių, jie pradeda sirgti ir negali toliaus vytis butlegerių. Estijos kariuomenės labaratorija tyrinėja tų dujų sudėtį ir kaip nuo jų apsisaugoti.

SSSR oro linijos ilgiausios.

MASKVA. Elta. Maskvos radio praneša, kad dabar SSSR oro linijų ilgumu užimanti pasaulyje pirmą vietą. Praeitais metais SSSR turėjusi 26,000 kilometrų oro liniją, o šiais metais tas skaičius pasiekęs 41,000 kilometrų. Kitais metais dar busią įrengta 30,000 kilometrų naujų linijų. Susisiekimas tomis visomis linijomis einąs per ištisus metus.

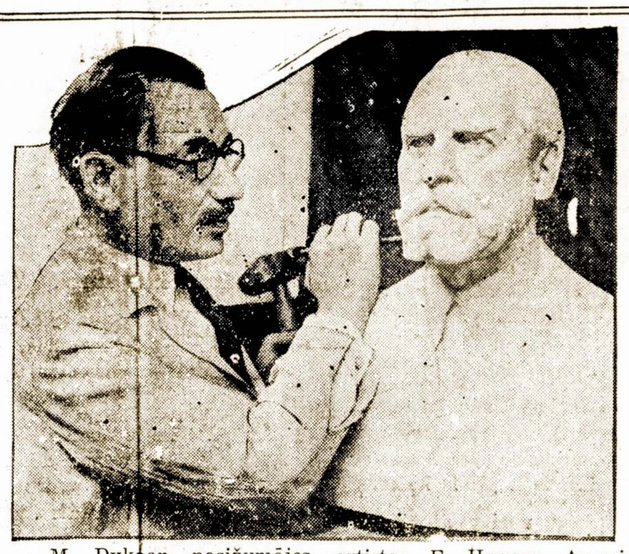

M. Dykaar, pasižymėjęs artistas, E. Hugeso, Amerikos aukščiausios teismo pirm. bustą, kuris bus patalpintas Vašingtone, valstybiniams m ziejuje.

Klaipėdos Pramonės ir Prek. Rumų Padėtis

Klaipėda. Elta. Šiomis dienomis įvyko pramonės ir prekybos rumų metų paskutinis plenumo posėdis, kuriame rumų pirmininkas L. Jahn nušvietė Klaipėdos Krašto ekonominio gyvenimo plėtojimąsi per paskutinius mėnesius. Pasaulinėj rinkoj nukritus prekių kainomis, Jahno nuomone, Krašto ekonomine padėtis buvo pasunkėjusi ir ypatingai ji paaštrėjo, suspendavus Anglijoj aukso standardą. Klaipėdos didesnė prekybos ir pramonės dalis vertėsi svaro valiuta. Tuo pačiu metu pasireiškė pinigų stoka. Del visuomenės nervingumo ir kitų priežasčių pradėję indėliai iš bankų plaukti. Bankai savo indėlininkų reikalavimus spėję patenkinti.

Susidėjus tokioms aplinkybėms, bankai turėjo sumažinti kreditus, ir todel pramonėj ir prekyboj buvo jaučiama pinigų stoka. Tačiau paskutiniu laiku pasitikėjimas bankais vėl grįžtąs, ir indėliai vėl imą plaukti į bankus.

Rumai ir pramonininkai per Krašto gubernatorių kreipėsi į Lietuvos Banką, kad šis padidintų rediskontą.

Rumai pareiškė pageidavimo, kad fabrikų statybos medžiagai ir mašinoms muitai pa siliktų ir toliau, kokie jie buvo iki šiol. Be to, buvo pageidauta, kad vyriausybė peržiurėtų ir ratifikuotų Briuselio 1927 metų konvenciją.

SUĖMĖ UKININKŲ "GERADARĮ"

Šiomis dienomis Gruzdžiuose suimtas Sauginių kaimo gyventojas A. Jonkus, kuris apsiimdavo ukininkams greit išgauti iš bankų paskolas, bet gavęs dokumentus ir pagal juos išėmęs paskolas, pasilikdavo pinigus sau arba atiduodavo tikriesiems jų savininkams tik dalį.

Kai kuriuos asmenis jam pavykę tokiu budu nuskriausti labai stambiom sumom. Pavyzdžiui Šakynos miestlio Kundrotienės jis pasisavino net 16,000 litų, kuriuos kaipo paskolą išėmė jos vardu iš vieno banko.

Rep.

Lietuvos Pramonės Buklė.

Naujausiais Lietuvos Banko skyriaus daviniais, nuo šių metų rugp. iki spalio mėn. galo Lietuvoje pradėjo veikti 4 naujų pramonės įmonių, į kurias investuota daugiau, kaip 9 mil. litų kapitalo. Stambiausios iš šių įmonių yra: Marijampolės cukraus fabrikas (investuota 7 mil. litų) ir naujas alaus bravaras Kaune. Pagal skaičių daugiausia yra įsteigta malunų (15), antroj vietoj eina lentpiuvės (6), be to, dar 5 smulkios miško medžiagą apdirbančios dirbtuvės, dvi odos apdirbimo dirbtuvės, vienas druskos malunas, vienas šilko apdirbimo fabrikas, viena elektros stotis, viena plytinė, viena gorsetų ir baltinių dirbtuvė, viena vatalino dirbtuvė, viena salyklų ir ekstraktų gamykla, viena vilnų verpykla, viena nerinių dirbtuvė, viena kailių apdirbimo dirbtuvė ir viena dirbtuvė automobiliams taisyti.

Tuo pat laiku subankrutavo arba pateko į sunkią padėtį 50 firmų, iš kurių 19 Kaune ir 31 provincijoj. Bendros kreditorių skolos sudaro virš 7 milijonų litų, kurių apie 2.6 mil. litų tenka užsienių kreditoriams. Paaiškėję gryni kreditorių nuostoliai sudaro apie 1.5 mil. litų, kurių užsienių firmoms tenka apie 300,000 litų. Pagal verslą subankrutavusios firmos skirstomos: 8 avalynės ir odos prekybos, 6 miškų prekybos, 5 manufakturos, 5 bakalejos ir kolonialių prekių, 14 linų ir javų prekybos, 2 galanterijos prekybos, 2 statybos medžiagų, 4 bankinės įstaigos, (3 savitarpio kredito draugijos ir vieni banko namai), gelumbės fabrikas, šliurių dirbtuvė, muilo fabrikas, acto esencijos pilstytuvė, komiso kontora, žemės ukio mašinų prekyba, automobilių dalių prekyba, gastronomijos, indų ir knygų prekyba.

Visi voldemarininkai nuo kasacijos skundų atsisakė ir kai kurie jau rašo prezidentui malonės prašymus. Voldemarininkui Ramančioniui bausmė jau esanti dovanota.

Lenkijoj Neramumai Nesiliauja

Varšuvos Studentų Demonstracijos Prieš Vyriausybę.

Varšuva. Del studentų riaušių, kurios šeštadienio vakare tęsėsi iki vėlyvos nakties, uždarytas Varšuvos politechnikumas ir aukštoji prekybos mokykla. Varšuvos universitetas uždarytas dieną anksčiau. Laikraščių žiniomis policininkams buvo duotas įsakymas demonstrantams pasipriešinti visu griežtumu. Del to susirėmime nukentėjusių nacionaldemokratų studentų skaičius šeštadienį buvo daug didesnis, negu praėjusiomis dienomis. Sužeistųjų skaičius siekia arti 100. Jų tarpe yra taip pat daug pašalinių žmonių, žydų. Suimta 130 demonstrantų.

Nacionaldemokratų studentų demonstracijos šeštadienį buvo aiškiai nukreiptos ir prieš vyriausybę. Jie puolė ne tik žydų tautybės studentus, bet taip pat vyriausybę remiančius studentų organizacijų narius. Prie Koperniko paminklo demonstrantai susidurė su automobiliu, kuriuo ministeris pirmininkas Prystoras grįžo iš seimo posėdžio. Studentai surengė prieš jį ir vyriausybę nedraugingų demonstracijų.

Rado Pelio Geležtę Žmogaus Smegenyse.

Į Cook apskrities ligoninę atėjo žmogus, kuris nusiskundė, kad jis kartais netenkąs sąmonės ir tame stovyje išbunąs po keliatą dienų.

Daktarai atsargiai jį apžiurėję ir nuėmę X-Ray paveikslus, rado į jo smegenis įstrigusią peilio geležtę, dviejų ir pusės colių ilgumo.

Jis prisipažinęs, kad prieš 30 metų jis smuklėje susimušęs ir gavęs "juodą akį". Daktarai mano, kad per tas muštynes, kas nors perdurė jo galvą taip, kad užlužusi peilio geležtė įsmigo į nejautriausią smegenų dalį taip vykusiai, kad nei kraujas nebėgo ir jis nejautė jokio skausmo.

Daktarai norėjo daryti jam aperaciją ir pašalinti tą geležtę, bet kadangi tas ligonis yra 59 metų senumo, tai jie nusprendė palikti ją nejudinus ligi jo mirties.

PASMAUGĖ SAVO KUDIKĮ, DU KARTU PALAIDOJO, O VIENOK PAKLIUVO

Diržių kaime (Žeimelio val sč.) ukininko J. Navicko tarnaitė Liucija Survilaitė vieną birželio mėnesio naktį pagimdė kudikį. Pagimdžiusi, kudikį pasmaugė ir, nunešusi, pakasė jį savo šeimininko galalauky. Bet kadangi jai atrodė, kad palaidojusi savo vaiką ne ganėtinai saugioj vietoj ir jos nusikaltimas galįs buti susektas, tai, neramios sąžinės vedina, į kelintą naktį kudikio lavoną iškasė ir, nunešusi net į kitą valsčių (Kriukų), palaidojo jį (antrą kartą) Šašų kaimo šile. Bet paslėpti savo nusikaltimą jai vistiek nepasisekė — žmonės ėmė įtarinėti, skleisti gandus, kuriais susi domėjo policija ir Survilaitę suėmė. Tardoma ji visame kame prisipažino. Perduota Šiaulių apygardos teismo tardytojui Joniškyje.

Į Šerburgą vokiečių laivas "Bremen" atvežė 231 statinaitę aukso. Iš Šerburgo auksas buvo tuojaus nuveštas į Paryžių.

Klaipėdoj Sulaikytas Komunistų Centro Instruktorius.

ELTA. Klaipėdoj sulaikytas Klaipėdos komunistų partijos centro vyriausias instruktorius, pasivadinęs save Kugelmanu. Jo tikra pavardė — Goldbergas, kilęs iš Balbieriškių, Mariampolės apsk. Pas jį rasti ir dokumentai jau Kugelmano vardu. Pažymėtina, kad lietuvišką pasą jam išdavė komunistų partijos centro valdyba Berlyne. Goldbergas ilgesnį laiką gyveno Vokietijoj ir ten užėmė gan žymią vietą komunistų tarpe. 1930 m. Klaipėdoj buvo išardytas komunistų lizdas, ir tada iš Vokietijos čia buvo atsiųstas Goldbergas. Klaipėdoj jis leido slaptą laikraštį "Raudonasis Šviturys", lietuvių ir vokiečių kalbomis, platino atsišaukimus ir palaikė ryšius su Lietuvos komunistų partija. Artimiausiu Goldbergo bendradarbiu laikomas vienas studentas, dabar studijuojąs Karaliaučiuje.

Kruvinos Peštynės Šiaulių "Literatų" Tarpe

Šiauliuose, Fridmano spaustuvėje, kurioj spausdinamas tautininkų savaitraštis "Šiaurės Lietuva", įvyko kruvinos tarp dviejų Šiaulių "literatų" peštynės. Atėjęs į spaustuvę taškininkas ("Taško" grupės literatas) pil. Vambutas del kažko susikivirčijo su "Šiaurės Lietuvos" administracijos tarnautoju pil. Litvinu ir, žodis po žodžio, ėmė koliotis. Litvinas, įsikarščiavęs, išsitraukė peilį ir keliskart smogė juo į Vambutą, kuris tokio svaraus "argumento" įtikintas bematant apsipylė kraujais, kurių užteko net tuo metu kaip tik baigiamai spausdinti "Šiaurės Leituvai" aplaistyti. Vambutui apipiaustytas veidas, padaryti keli lengvi sužeidimai.

Įvykis plunksnos drabininkų sferose ir šiaip Šiaulių visuomenėj sukėlė didelę sensaciją.

Į LIETUVĄ

Rašo J. Lulevičius.

(Tąsa)

Mariampolė.

Seniai buvau berašęs apie gyvenimo nuotykius, su kuriais prisiėjo susidurti Lietuvoje.

Dvi sąvaites viešėjome ant ukės, pas švogerį J. Kvietkinską, netoli Kalvarijos miestelio. Jis mus mylėjo ir vaišino puikiausiais ukio produktais. Tuom tarpu buvo prasidėjęs kurapkų ir ančių sezonas, tai, žinoma, ir aš nepraleidau progos tuom pasinaudoti. Nors aš ir blogas šovikas, vis-gi keliatui kurapkų uodegas apdaužiau. Gaila labai, kad orai pasitaikė lytingi, šalti, taigi ir pati gamta atrodo lig apsiverkus.

Ukininkai šioj apielinkėj gyvena gerai, nes žemė yra gera ir derlinga. Visa bėda su litais, nes jie daug tų pinigelių praleidžia ant išsigėrimo. Turgaus dienoje arba šventadieniais visos aludės per pildytos ištroškusiais alučio ar "valstybinės". O išsigėrimas gana brangiai pareina. Pav. butelis "šnapso" kainuoja 5 lit. 90c., o alaus pusbonkis—vienas litas. Tai dėl ukininkų yra nemažai išlaidų, nes jiems už centnerį (120 svar.) kviečių moka vos 13 ar 14lt. Produktai šiais metais yra pigūs. Sviesto 1 klg. 4 lit. ir pusė; antis 2 litai; žąsis 7 ar 8 lt.

Bet šiaip pragyvenimas miestuose yra brangus. Ypač vargas su nuoma, arba butais; plėšia kas kiek nori, ir nėra žmoniškų patogumų. Kaune, tai daug brangiau reikia mokėti už butą negu Chicagoje. Mes dabar apsigyvenome Mariampolėje. Turime butų iš 4 kambarių. Amerikoje į tokius kambarius vargiai kas norėtų eiti gyventi, kur nėr vandenteklo ir kitų patogumų. Abelnai pragyvenimas nėra pigus, perkant viską iš krautuvių. Maistas yra pigesnis, bet už kitus dalykus turi daug brangiau mokėti negu užsienyje, kaip tai: už baldus, apsirengimą ir kitus mažmožius. Susisiekimas autobusais yra gana geras, bile į kurią vietą, nors ir į nedidelį miestelį gali visados dasigauti. Praktiško automobilio užlaikymas atseitų gana brangiai, nes benzinas ir aliejus atsieina beveik keturius sykius brangiau negu Amerikoj.

Su savo profesija dar galima sakyti, kad nebandžiau, nemanau, kad turėsiu didelių pasekmių iš pradžių, nes čia jiems naujanybė. Antra, tų litukų visur truksta.

Buvau nuvažiavęs į gimtinį kraštą Utėną. Viešėjau pas brolį keturias dienas. Viskas atrodo labai atsimainę. Net toji pati vieta kur mažas budamas bėgiojau ir beveik žinojau ant atminties kiekvieną medelį, krumelius ar tai pušynėlį — dabar jie lyg pasenę, susikuprinę. Senoji stuba dar druta buvo tais jaunystės laikais, dabar gi pakrypus, apšiapus ir pažvelgus į ją, ji tartum nori papasakoti sunkiai praleistus praeities laikus.

Bet ką jau minėti kitus dalykus, kad pats brolis manęs nepažino. Atvažiavęs motorciklu apie 5 val. vakare, radau brolį darže bulves ariant. —"Garbė Jezui Kristui" sakau. "Ant amžių", atsako jisai. Paskiau klausiu, "kaip toli į Utėną?" Jis atsako "Koki penki kilometrai" — O ponas ar iš toli busite atvažiavęs? klausia jisai manęs. — Iš Mariampolės, važiuoju aplankyti savo brolį, kurio nemačiau jau šmotas laiko. "O kaip bus jo pavardė" klausia jisai manęs, Taigi sakau: "Jonas Lulevičius". Tai jisai taip ir pasiliko be žado. — Na, žinoma, bučiavomės, dalinomės savo jausmais ir tt. Apžiurėjęs visus tėviškės kampelius, ir gana didelį plotą žemės, nors ir nelabai derlingos, nutariau, kad galima ten gyventi neblogiausiai, jeigu neturėtų skolų. Bet tų skolų atsiranda pas kiekvieną ukininką, nors ir mažučių.

Kiekvieną ketvirtadienį Utenos miestely buna turgai, kur ukininkai suveža savo produktus ant pardavimo. Taigi ir mes su broliu pasikinkę kumelaitę nutraukėmę; jisai savo reikalais, o man rupėjo apžiurėti seniai bematytą miestelį. Kaip visur Lietuvoje, tai ir čionais, su statyba pažengę gana sparčiai taip, kad sunku buvo pažinti net ir tas gana priprastas vietas. O iš artimesnių ar tolimesnių giminių bei pažįstamų, tai jie ant tiek atsimainę per tą laiką, kad nei aš jų, nei jie manęs, nepažino. Galėjau savo artimesniems giminėms išperti kailį ir butų nežinoję ir kam dėkui pasakyti. Kaip minėjau, statyba Lietuvoje eina gana smarkiai, bet namai beveik brangesni negu Amerikoj buvo paskutiniuoju laiku. Pavyzdžiui: gyvenamas namelis, 5 kambarių, medinis, be vandentraukio ir kitokių patogumų kainuoja $5,000, o Kaune dvigubai daugiau. Nuomos irgi mažai ką atsilieka nuo Amerikos. Šiaip gyvenimas, išoriniai, atrodo gana gerai, o į vidujinį aš nesigilinu. Buvau keletą kartų Kaune. Ten matosi didelis judėjimas biznio srityje ir atrodo gana geras miestas. Teatruose, kavinėse ir šiaip pasilinksminimo vietose, visur pilna žmonių. Ir čia neatrodo, kad butų trukuma valiutos. Aplankiau Valstybės teatrą, ir tuom pačiu tarpu turėjau progos pamatyti "Faustą". Pastatymas ir scenerijos man labai patiko, o ypač teatras neseniai at remontuotas, tai švaru ir gana jauku.

Pasitikau keliatą kartų p. Juozą Vaičkų. Jisai sakosi, kad jam siuloma vieta Šiauliuose, bet jisai nesutinkąs ten važiuoti, bet norįs pasilikti Kaune, tik čionais jį nenorįs įsileisti dabartinis personalas.

Va je! — buvau beveik užmiršęs parašyti, kad Mariampolėje jau dvi sąvaitės, kaip išdirbamas savas cukrus. Fabrikas eina pilnu tempu, dieną ir naktį, dirba daug darbininkų ant pamainų, gaudami nuo 50 centų ir aukščiau į valandą.

Mano gi paties gyvenimas nėra perdaug įvairus, arba kitaip pasakius, nenusistovėjęs. Manau šen, manau ten... (bus daugiau)

Frederkias: Sakyk, Jonai, kur gavai tą juodą akį?

Jonas: Aš pasakiau konduktoriui, kad mano veidas yra bilietas ir jis kirto bilietą.

J. Martinaitis.

Polska Szkola.

Ot, tai šviečia, na, ir šviečia!
Tuoj nušvinta, kur paliečia.
Šviečia laužus užsikurę —
Vilniaus žemėj liepsnų jurė!

Abecėlės, lementoriai
Ir kiti dar tomai stori,
Aukštus laužus vis papildo,
Ne tik šviečia, bet ir šildo!

Sparčiai šviečias Vilniaus [kraštas—
Dega, spraga knygų naštos,
Okupuotas Vilniaus "Chlopas"
Greit pralenks visas Europas!

Pleška knygos tartum malkos
Garbei Juozapo maršalkos,
Lietuvių "Žibučių" dumai,
Prošem panie, kaip parfumai!

Okupantai tie padaužos
Šviečia kraštą knygų laužais,
Skriaudžia pavergtą mus [brolį,
Prigamintą "Panskų" školų.

Jei kas školų tų nelanko,
Tuoj pajaučia "brolių" ranką.
Paskutinę tam karvutę
Išgabena jie iš kutės.

Jeigu nori gerti pieną,
Eik "do školy" mus kasdieną.
O jei nori but sudžiuvęs,
Eik sau sveikas su lietuviais!

Lenkų školose užtenka
Ir banbonkių ir barankų,
Ir kiekviena "panska" škola
Kvepia bulkom ir migdolais.

Tarpduryje panna Anna
Šaukia vaikus—prošem pana!
Tokios saldžios mano vaišės,
Dovanai visiems ragaišis!

Piragaičių gardumėlis —
Geros varšuviškos mielės!
Eik čionais brangus lietvinie,
Ir napelniš savo "skšynę"!

Kai baronkos nebeveikia,
Su bizunu lenkas veikia,
Per rugienas ir atolus
Gena vaikus jis į školas.

Lietuviukų burių buriai,
Vis pro šalį školų kuria,
Lenkas pyksta, keikia, baras,
Bet niekaip jų nesuvaro!

Į mokyklą jie sau bėga,
Tėvų kalbą ten pamėgo,
Ir nuo lenkų apšvietimo,
Sunki sloga vaikus ima.

Okupuoto krašto školos
Yra šviesios tik iš tolo,
Pažiurėję į jų vidų,
Kožnam žingsny rasit ydą!

Lietuvių mokyklos senos
Duoda vaiko sielai peno;
Lenkų škola nors bagota,
Bet lietuviams ji — Golgota!

Ant mokyklos tupi varna,
Skečia savo juodą sparną,
Aplink namus—vėlų tvoros,
Ir tvankus aplinkui oras!

Mus pavergtoj Vilniaus žemėj
Ak, laikai dabar aptemę, —
Ten gyvena kaip prie caro,
Neša naštą naujo aro!

Lenkas Vilnių pasigrobęs
Tik naudoja krašto lobius
Kas mokslas, apšvietimas,
Jei galvoje tik "šveitimas".

"T-tas".

JAUNIMAS.

Kalba diedas, koks mus žiedas.

Auga daug puikaus jaunimo
vargo jau nekęsim,
Kad burnoti kartais ima:
"Seniai?!.. Tegu dvesia!..".
Mes išgerdavome biški,
o dabar jaunimas
iš eilės tris bonkas pyškin
ir už peilių ūmas!..
Vakaruškose mes, seniai,
buvom nepadukę,
o dabar pasimeklen:
"Nori gaut į snukį?!..".
Mes pašokdavome jauni,
kol maždaug devyni,
o dabar kiekvienas peuniai
kol snukiai mėlyni!..
Mes užtekdavome švarko
kuone visą amžių,
o jaunimas taip sutvarko,
kad tuojau suglamžo:
Akmenų, mat, prisikrovę,
kišenius pilniausius,
eina snukį, nusispiovę,
pilti, ir antausius...
Kai mes piršomės, tai žmonos
purtėsi kaip ožkos,
o dabar, brolyti, Onos:
"Dar įpilk nemnožko!..".
Taip gyvenimo dienelės
vis palengva kinta:
nėra jau sveikos galvelės—
visur prarakinta!

VAKARUŠKOS

Dunda klumpės, kaip patran- [kos,
Kas tik gyvas bilda trankos,
Šokam sukamės ratu,
Su mergelėmis kartu.

Mergužėlės lieknos, plonos,
O suktinis toks malonus —
Ak, vyručiai, mums gerai,
Linksmi musų vakarai.

Mandras musų armonistas —
Visos dudos jo neskystos,
Jis mums rėžia iš peties
Lig pačios vidurnakties.

Ak, tai drita, lir-lir-lita,
Suka Raulas Margaritą,
Trypia Ona su Petru,
O Barbora su Baltru.

Sukas Simai ir Tamošiai,
Pilna dulkių, kaip kermošiuj,
Šimtas laipsnių kambary
Tartum mušio vidury.

Mergos klykia, čiaudi, cypia,
Rodos sukištos į cypę,
Vyrai juokiasi gražiai,
Mindo kojas joms skaudžiai.

Taip čia sukas, taip čia duk- [sta,
Viskas smilksta, viskas ruks- [ta;
Jei pasiutpolkė graži,
Kaip čia šokti pamaži!

Garmonistas malte mala,
Jo suktiniui nėra galo,
O jei polka tik sena,
Jis ją lydi su daina.

Kad užklykia, kad užrinka,
Šoki, nors ir nepatinka,
Kiek galėdamas suki,
Tokia polka jo puiki.

Jei taip užtektų sveikatos,
Šoktum mėnesiais ir metais,
Bet kai šimta išvarai,
Pasidaro negerai.

Ir nubudus ant rytojaus
Tartum šeivos linksta kojos,
palna dulkių gumury,
Liudna kieme, kambary.

Kai praeina kelios dienos
Vėliai atsigauna strėnos,
O subatos vakare,
Visą jėgą vėl turi.

PAIEŠKOJIMAS

Šie asmenys gyveną Amerikoj yra ieškomi:

AUGUSTINAITIS, Matas (Adomo sunus). Kilęs iš Josvainių vals., Kedainių apskr. Gyveno Melrose Park, Ill., vėliau Waukegan, Ill.

GUMBAKIS, Teodoras, arba jo žmona. Kilęs iš Užšvenčio vals. Tarnavo Amerikos kariuomenėje. Kadaise gyveno Rockford, Ill.

KLIMAITIS, Pranciškus. Kilęs iš Lukšių vals., Šakių apskr. 1912 metais gyveno Kenosha, Wisc. Vėliau Chicagoje.

LANAUSKAS, Jurgis. Kilęs iš Betygalos vals., Raseinių apskr., kadaise gyveno Johnston City, Ill.

URBONAS, Stanislovas. Kilęs iš Kelmės miesto ar apylinkės. Gyvenęs Richmond, Ill.

VAIČIULIS, Kazys. Kilęs iš Kelmės vals., Raseinių apskr. Kadaise gyveno Swastika, No. Dakota.

YOKŠA, J. Gyvenąs Chicagoje.

ŽILEVIČIUS, Juozas. Gimęs Chicagoje. Tarnavo Amerikos kariuomenėje. 1914 metais gyveno Chicagoje.

KONTRIMAITĖ, Veronika. Duktė Teresės Daubarytės Kontrimienės, iš Alsėdžių val., Telšių apskr. Gyvenanti Chicagoje.

KRUGLINSKIENĖ, Elzbieta. Iš Garliavos val., Kauno apskr. Atsiliepė jos vyras, Motiejus Kruglinskas.

LATVIS, Vladas. Kilęs iš Malėtų val., Utenos apskr. Gyveno Brooklyn, N. Y., ir vėliau Sioux City, Iowa.

MURKA, Petras. Gyveno Cleveland, Ohio.

NIEKIAI, Mikas ir Petras. Kilę iš Žeimelio val., Šiaulių apskr. Gyveną Chicagoje.

POLINAUSKAS, Zigmas. (Klemenso sunus). Kilęs iš Kuršėnų. Gyvenąs Chicagoje.

RAUDA, Izidorius. Gyveno Chicagoje iki 1914 metų. Atsiliepė jo sesuo, Brigita Raudaitė Kedienė.

SKRINSKIS, Antanas. Pusbrolis mirusio Jono Stankaus. Gyvenąs Chicagoje.

STANKEVIČIUS, Petras (Dominiko sunus). Kilęs iš Šiaulių.

ŽUKAUSKAS, Antanas. Gyvenąs Chicagoje. Atsiliepė jo žmona, Ona Žukauskienė gyv. Šiauliuose.

Aukščiau išvardyti asmenys yra prašomi atsiliepti ir kiekvienas kas ką nors apie juos žinotų yra prašomas suteikti žinių. Bent kokia žinia bus brangiai įvertinta.

Lietuvos Konsulatas,
Rm. 1904-201 North
Wells St., Chicago, Ill.

WATEBURY, CONN.

L. Natkevičius.

Lapkričio 18 d. mirė Lukas Natkevičius, Waterbury ligoninėje.

Lukas Natkevičius gimęs Lietuvoje, Gižų kaime, Mariampolės apsk. Atvažiavo į Ameriką 1904 metais, į Shanadorį, Pa. Dar budamas jaunas parodė savo gabumus visuomeniškame veikime ir pradėjo dalyvauti amerikoniškoj politikoj ir per tulą laiką užėmė valdišką vietą. Į Waterbury atvažiavo 1915 metais.

Priklausė prie ALT. Sandaros 11 kp.; yra daug pasidarbavęs dėl Sandaros, kaipo kp. eilinis narys ir užimdamas kp. valdyboj vietas. Taipgi per tulą laiką buvo 2-ro apsk. vice-pirmininku ir organizatorium. Yra dalyvavęs keliuose Sandaros kontestuose su labai geromis pasekmėmis.

Pastaru laiku tiek aktyviai nedalyvavo veikime del priežasties nesveikatos, nes per keliatą metų sirguliavo ir nesijautė gerai, nors dar buvo tik 43 metų senumo.

Jis mylėjo pažangesnius lietuvius ir visur dalyvavo su jais ir tas parodo, kad priklausė prie kliubo ir pašelpinių draugijų: Lietuvių Piliečių Politiško kliubo, 103 Green St., Lietuvių Neprg. Politiško kliubo 48 Green St., Lietuvos Sunų drg., Lietuvos D. K. Algirdo drg., Lietuvos Brolių drg. ir Lietuvos Jaunikaičių drg.

Jis tapo palaidotas lapkričio 20 d., ant Waterburio Lietuvių Laisvo kapinyno.

Lai buna lengva Jam šios šalies žemelė.

—Draugas.

Garsinkitės "SANDAROJE"

Telefonai:
CALUMET
" 3482
" 0020
" 5799

ANGLYS

Taip, jus galite pirkti sau Anglis

UŽ WHOLESALE KAINAS IŠ

Geo. P. Taylor, Jr. Coal Co.

2426 So. Halsted St.
2458 So. Halsted St.
1000 W. 22nd Street

Phone Canal 3480

Per virš 35 metus pardavinėjame tiktai pačias geriausias

Pažiurėkite į šias kainas

Musų daug geresni anglys, negu, kad jus galite gauti Departamentinėse krautuvėse. Musų anglyse nėra aliejaus — vien tik švaryus anglys.

ŠTAI MUSŲ KAINOS:

Indiana Egg	tonas	$5.75
Illinois Egg	"	6.00
West Va. Lump	"	7.00
Black Band Egg	"	7.50
Black Band Lump	"	8.50
Red Ash Erie Lump	"	9.00
Blue Grass Lump	"	9.50
Fancy Lump	"	9.50
Pocahontas Mine Run	"	6.75
Pocahontas Lump	"	9.00
Pocahontas Egg	"	9.50
Pocahontas Nut	"	9.00
Pocahontas Pea	"	6.50
West Va. Be dumų, 50% rupūs	"	7.25
Coke-Range del furnasų	"	10.00
Canell Block	"	9.50
Minkštų anglių Sreenings	"	4.00

Mes parduodame — užsakyk tuojaus.

Mes esame užbondsuoti miesto sverikai ir kiekvienas vežimas, kuris išvažiuoja iš musų yardo, turi oficialaus sveriko ženklą. Tas garantuoja parodytą ant tikieto svarumą.

MES TAIPGI PARDUODAME

Mes pristatome visame mieste.

Lithuanian Cream Anglis. Geriausi minkšti anglys $10.

ATSINEŠKITE SU SAVIM ŠĮ APGARSINIMĄ.

Visiems Naudinga Knyga

Namų Daktaras

Parašė Dr. A. J. Karalius

Čia žemiau paduodame šios knygos turinį, iš kurio jau galimą pilnai spręsti jos naudingumą:

1) Nelaimingi atsitikimai
2) Plaukai ir jų ligos
3) Akių ligos
4) Burnos ligos
5) Nosies ligos
6) Krutinės ligos
7) Gerklės ligos
8) Skilvio ligos
9) Žarnų ligos
10) Puslės ligos
11) Inkstų ligos
12) Kepenų ligos
13) Odos ligos
14) Paveldimos ligos
15) Industrinės ligos
16) Limpamos ligos
17) Kraujo ligos
18) Įvairios ligos
19) Moterų ligos
20) Vaikų ligos
21) Venerinės ir lyties ligos
22) Proto ligos
23) Maistas sergant.
24) Naminė Aptieka
25) Ligų gydymas; vaistai
26) Įvairus gydymai

Šią naudingą knygą galima gauti Sandaroje.

Kainą: $2.00 kietais apdarais; $1.50 minkštais apdarais.

Už persiuntimą nerokuojame.

SANDARA

3236 So. Halsted St., Chicago, Ill.

Tel. CALUMET 3277

Numažintos į Abi Puses Kainos

Į KAUNĄ IR ATGAL

PER HAMBURGĄ

$179.00 Trečia Klase

U. S. Karo Mokesčiai Atskirai.

Viršminėta kaina dabar galėje ant visų musų laivų.

Del informacijų kreipkitės į lokaljus mus agentus

HAMBURG-AMERICAN LINE

177 No. Michigan Ave., Chicago, Ill.

Du Broliai

J. J. Savickas-Akutis.

Ąsa.

Fazenda priklauso portugalui, vargšų ateivių jėgų siurbėjui. Darbininkus prižiurėjo taip pat žiaurus portugalai, kurie be jokios mielaširdystės jiems nepatinkamus darbininkus nagaikomis raižė. Plaka ir tylėk, nes nebuvo kam pasiskųsti, kas užtartų silpnesniuosius, atskirtus nuo pasaulio ir nuo galimo jiems susitikimo su jais. Tylėjo ir laukė tykodami progos kaip iš to prakeikto lizdo išsprukus. Bet tai kas jei jiems pavyksią išsprukti, tai daug daugiaus silpnesnių už juos liksią juodą vargo dieną kęsti.

Taip, Jurgis mąstė, aš pranešiu valdžiai — policijai už žmonių kankinimą, bet greitai mintis jam ką kitą pasakydavo. Tai kas jei tu nueisi pranešti policijai į Bananal, nes ir policija sėdi fazenderio kišenėje, todel tik pats sau pakenksi.

Vieną dieną Vincui Kirkliui dirbant su kitais, gerai toli nuo Jurgio, už vietoje pasakytą žodį, smarkiai sumušė įsiutęs prižiurėtojas kyklopas visai nekaltai vaikiną.

Po to, Kirklys išgulėjo skausmuose keletą sąvaičių lovoje. Per tą laiką jis sudžiuvo, pagelto, o skausmai, sielgrauža ir vargas užtemdė jo lakią dvasią, nes iš linksmaus, gražaus vaikino, liko tik šešėlis, per trumpą laiką.

Vincui ėmus gerėti, vėl pristatė prie darbo, nežiurėdami, ar jis galėsiąs silpnas budamas dirbti. Nors stengėsi Vincas kaupdamas visas jėgas darbuotis lygiai su kitais, bet išsekę jėgos, nebeklausė jo kaip kad pirmiaus.

Netoli darbininkų gyvenamų namelių, per Fazendą bėgo sraunus upelis, Gurupi, tekantis okeanan. Dirbdami Fazendoje, Jurgis su Vincu Kirkliu po ilgų ir sunkių darbo valandų, vakare, poilsio laike, praleisdavo ant upės Gurupi kranto, tarpe tunančių keliolikos milžiniškų palmų.

Pirmą dieną po ligos Vincui parėjus iš darbo, rado Jurgi jau jo laukianti jojo stubuje. Nes jie abu buvo vienąme, darbininkams sulipdytame, namelyje.

Pasilsėję, pasistiprinę, išėjo prie upelio pavėsin, nes namelyje, dienos saulės įkaitintam, buvo užtektinai karšta.

Atėjo, atsisėdo ant stačios pakrantės, tarp aukštų, svyruojančių palmų. Ilgai abu sėdėjo tylomis. Svajojo ir mąstė apie savo praleistas linksmai jaunystės dienas tėviškėje, gimtajame kaimely ir apie esamą buklę tolimame krašte, tarp neišbrendamų preirių.

—Išsipildė motinos pranašavimai, pratarė Vincas Kirklys, po ilgo tylėjimo. Juk namuose man visko užteko. Gyvenau gerai. Ejau gimnaziją Jurbarke viskuo patenkintas, nepažindamas kas tai yra vargas. Tėviškėje, vasaros atostogos budavo linksmiausis laikas moksleiviams. Mano tėviškė randasi labai gražioje, klevais apaugusioje vietoje, ant pat gražios ir padavimais garsios Mituvos pakrantės, keletą kilometrų atstu nuo smarkuolio Nemuno vagos. Laike vakacijų nemažai pažįstamų moksleivių ir šiaip inteligentų atvykdavo pasigėrėti gražia mus apylinke, pasiirstyti tykiausiais vasaros vakarais su valtelėmis ramiuoju Mituvos paviršiu.

— Laimingos ir laimingiausios valandos man buvo, kai valtelėje prie savęs turėdavau bendramokslę, idėjos draugę Vandutę. Tai graži mėlynaakė lietuvaitė, skaisti kaip šaltinio vandenėlis, linksma kaip paukštelis pavasario laike, žavi kaip lakštutės naktinė giesmelė. Išvakarėse ji užtraukdavo gražum soprano balseliu, skambią dainelę ant Mituvos krantelio. Pritardavau aš, pritardavo ir kiti draugėje esantieji ir skriedavo dainos aidėsys, liuliuojančiomis bangomis per ramiąją Mituva ir garsųjį legendoms milžinkapį Bišpilį, skardžius Nemuno krantus. Ir linksma buvo, nes Vandutė mylėjo mane, o aš ją, todel ir pynėme draugėje, vasaros išvakarėse, svajonių gijas. O laimingiausios valandos nebegrįžšit jus man ir nebesumažinsite jus mano sielos skausmų! Tiktai šaltoji ši svetima žemelė mane, tolimos šalies ateivį priglaus su visais mano vidujiniais skausmais ir vargais niekam jų nesupratus.

Nutilo Vincas iš susijaudinimo, iš jo gyvybe žėrinčių akių riedėjo kaip perlai ašaros, o per nosį ir gerklę mušėsi sukrekėję kraujai. Išsitiesė pamėlynavęs kaip pakirstas šimtmetinis ąžuolas ant pievos, sielos ir kuno skausmų veriamas. Po geram pusvalandžiui, atsigavus Vincui, vėl tęsė savo kalbą.

— Baigias mano gyvenimo siulas dilti ir matyt nebetoli toji minutė, kuomet jisai visai nutruks.

— Nesisielok Vincai, greit susistiprėsi, o tuosyk žiurėsime kaip galima greičiau iš čia išsigauti. Tuosyk laimingai atsiekę uostą, trauksime į tėviškę: jus pas savuosius, mylimą Vandutę, o aš pas savuosius.

— Gal likimas ir lems dar jums pamatyti skaidriąją tėviškės padangę, tik jau ne man. O apie išbėgimą, tai nėra nė kalbos, ypač man silpnam. Juk užvakar mėgino išbėgti trys rusinai, na ar pavyko? ne. Prižiurėtojai pajuto juos pabėgus, išleido raitus ištikimus vyrus sekti, na ir susekė, sumušė taip, kad ir kojos nekuriam reikėsią pakratyti. Nekitaip gali atsitikti ir su kitais.

— Kitaip negalima. Aš tik laukiu jus visiškai pasveikstant, tuosyk patyrinėję atsargiausias vietas, turėsime dumti, ramino Jurgis.

— Laimingai jums, tik ne man. Motina per ašaras draudė mane nuo kelionės, bet aš nenorėdamas laikyti kvotimų, gavęs pataisas, kitų masinamas, sumaniau pamatyti platesnio pasaulio, paieškoti laimės, kad ją suradęs galėčiau džiaugtis draugėje su Vandute. Bet nebematyt man laimės nei Vandutės, jos žydrių akelių, skaistaus veidelio. Nebeglausiu aš jos daugiaus prie savo karštos krutinės, ne...

— Motina sakė: suneli, neklausai manęs, nepaisai motinos maldavimo liktis namuose, pražusi jaunas išvykęs į platų ir audringą pasaulį. Nes mano širdis nujaučia, kad jus vargai ne laimė laukia."

— Bet aš nusistačiau važiuoti ir atvažiavau. Ir vietoj laimės, štai ką radau; vargą ir mirtį. O kaip norėčiau nors kartą dar pamatyti gimtąsias vietas, Vandutę, mylimus namiškius, bet jau veltui mano širdies troškimai...

— Gal kuomet jus, Jurgi, parvyksite tėvynėn, aplankyk ir manuosius gimdytojus. Papasakok, kad aš gailėjaus padaryto klaidingo žygio, todel sielos kančiose ir miriau. Štai pora laiškų, krauju ir ašaroms rašytų. Kuomet galėsite prie pirmos progos pasiųskite, idėjos drauge, po nurodytais adresais, o aš už tai busiu jums dėkingas, nors tarp mirusiųjų.

— Tu išgysi Vincai... bet nepabaigus Jurgiui ne sakinio, Vincas išblyškęs pasikėlė, pasviro nuo kranto į upės tekmę, prasiskyrė Gurupi upės bangos vakaro tamsoje, priimdamos tolimos šalies jaunuolio liekną kuną į savo prie globstį.

(seka ant 2 pusl.)

Garsinkitės "SANDAROJE"

DIDELIS

KONCERTAS

IR ŠOKIAI

Rengia Bendromis Spėkomis Wisconsino Sandariečiai.

Nedelioj Lapkr.-Nov. 29 d.. 1931

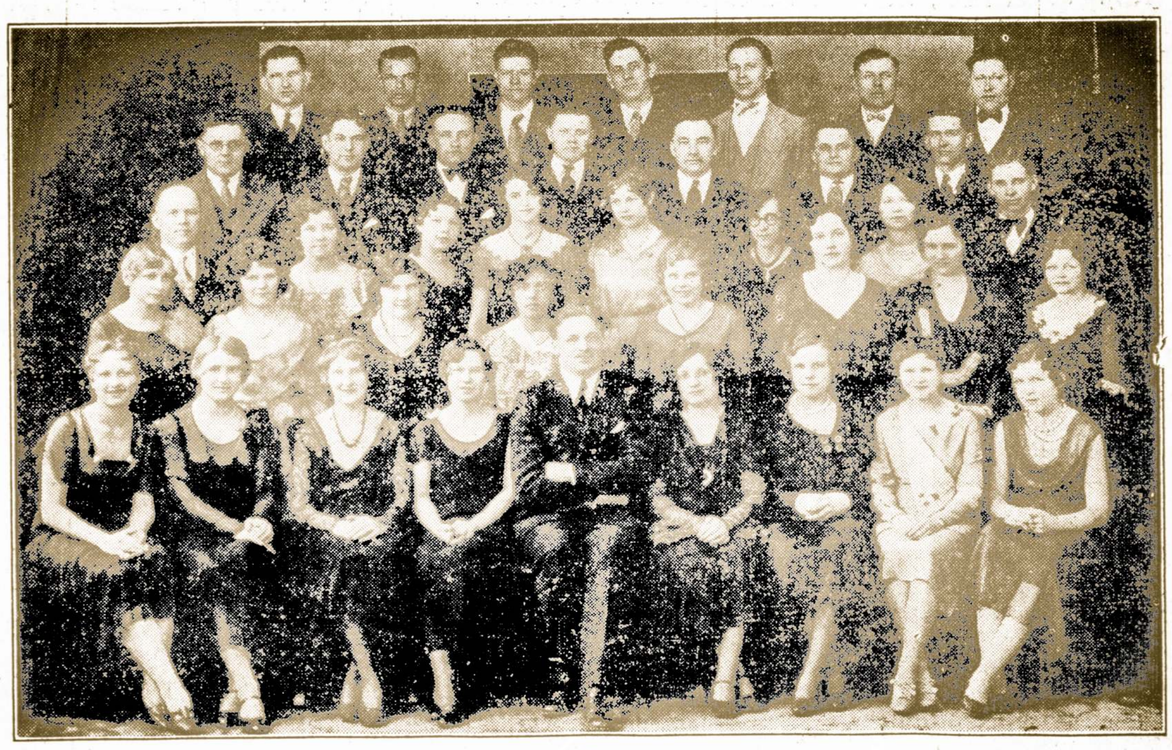

SLA. 212 kp. Dailės Ratelis

12th St. Hall

1528 – 12th Street, Racine, Wis.

Pradžia 3 val. po pietų
Įžanga 35 ir 25 centai.

Pirmu kartu Wisconsino valstijos Sandariečių istorijoj pasitaiko mums surengti tokį milžinišką koncertą, su taip įvairiu ir turiningu programu, kuriame, kaip matote, dalyvauja visos apielinkės lietuviu mylimas Kenoshos Dailės Ratelio choras, p.K. Steponavičiaus vedamas, su visomis savo muzikalėmis spėkomis. Taipgi dalyvauja vietinė dainininkė p. M. Balčaitienė, kuri nekartą mus linksminosavo maloniu soprano balsu. Apart to, atvyksta iš Chicagos specialė grupė artistų: dainininkų, muzikantų, šokėjų ir tt.

Todel, gerb. vietos ir apielinkės lietuviai, skaitlingai susirinkime pasiklausyti šio įvairaus ir turiningo programo ir, koncertui pasibaigus, linksmai pasišokti. Ypatingai yra žingeidu, ką chicagiečiai mums žada parodyti. – Visi į koncertą ir šokius. Nuoširdžiai kviečia Wisconsino Sandariečiai.

SANDARA

AMERIKOS LIETUVIŲ TAUTINĖS SANDAROS LAIKRAŠTIS

Lithuanian Weekly
Published Weekly on Friday by the
Lithuanian National League of America
Editorial Office:
3236 South Halsted Street Telephone Calumet 3277

SUBSCRIPTION RATES:
$2.00 per year in the United States
$3.00 per year in Canada and all foreign countries

Entered as second class matter OCTOBER 25th, 1928, at the Post Office at Chicago, Illinois, under the ACT OF MARCH 3, 1879.

Sandara yra savaitinis laikraštis, leidžiamas kas penktadienis. Leidžia Amerikos Lietuvių Tautinė Sandara, 3236 So. Halsted St., Chicago, Ill.

Užsisakymo kaina
Suvienytose Valstijose metams $2.00
Užsienyje metams $3.00

SANDAROS PLATFORMA LINK LIETUVOS IR LIETUVYBĖS

Laisva Nepriklausoma Demokratinė Lietuvos Respublika.

Vyriausia šalies valdžia ir suverenas yra pati tauta, išreiškianti savo valią, slaptu ir teisėtu balsavimu visų pilnamečių ir pilnateisių gyventojų — vyrų ir moterų.

Lietuvos Respublikos ir visos Lietuvių Tautos sostinė ir tautinio bei kulturinio gyvenimo centras yra Vilnius.

Visuotinas bešališkas švietimas ir mokslo bei kulturos kėlimas tarpe Lietuvos ir išeivijos lietuvių.

Kuoartimiausi broliški ryšiai tarpe Lietuvos ir plačiosios išeivijos Jungtinėse Valstijose ir kitose šalyse.

Bendros pastangos ir veikimas įgyvendinti Lietuvoj ir visoj tautoj plačiausiu demokratybės principus.

Visiems žmonėjimams ir sąžinės įsitikinimams tolerantiškumas ir atskyrimas tikybinio veikimo nuo poltinio.

Konstitucijos garantijos piliečių teisėms ir piliečių ištikimybė Konstitucijai.

Atsižvelgiant į tautos ateitį — pastangos priaugančiąją lietuvių kartą — jaunuomenę, išauklėti sveiką, apsiviestą ir tautiškai susipratusią.

Amžina kova už Lietuvos sostinę Vilnių visais galimais budais — Mes be Vilniaus nenurimsim.

BUKIM IŠTIKIMI SAVO TRADICIJOM.

SLA. stiprinimas priklauso ne vien nuo milijono dolerių ar keliolikos tukstančių narių. Viena ir antra skaitlinė imtų greitai tirpti ir pati organizacija pradėtų braškėti, jeigu, ačių musų apsileidimui ar nepaisymui, atsižadėtumėm tų obalsių ir idėjų, kurios pagimdė ir išaugino susivienijimą.

Dabartiniai rinkimai į SLA. Pildomą Tarybą turės nuspręsti į kurį kelią pasisuks susivienijimas. Lig šioliai jis buvo tautinis ir demokratinis. Jis buvo ištikimas lietuvių reikalams ir už juos kovojo ilgus metus su bolševikų raudona armija, kuri dar neseniai tapo išmesta už musų valstybės sienų.

Nariai gali balsuoti už tuos kandidatus, kurie jiems atrodo tinkamiausi. Bet sykiu neužmirškim, kad nuo musų balsavimų priklausys susivienijimo ateitis. Kandidatų tarpe yra tokių, kurie tikisi laimėti ne tiek savo nuopelnais praeityje; ne kokiu nors naudingu, konstruktyviu darbu, bet dolerio pagalba. Pastatyti juos į viršunę, reikštų nustumti pačią organizaciją nuo idėjinio pamato ir palikti ją keturiems vėjams.

Kur buvo tie "garbingi" kandidatai, kuomet mums teko kovoti už pačią organizacijos gyvybę? Jie ramiai sėdėjo sau farmoje ir augino viščiukus. Biznio išrokavimai neleido jiems stoti vienon ar kiton pusėn. Dabar dalykai pasikeitė. Biznio išrokavimai šindie stumia juos į SLA. Pildomą Tarybą.

Viena politinė sriovė irgi perša savo sąrašą. Jo priešakyje figuruoja gerai žinomas visiems asmuo ir vien dėl to jam vargu ar teks buti išrinktam. Nebent įvyktų koks nors nepaprastas stebuklas. Tulas socialistų veikėjas pareiškė, jog jis tiki į tą stebuklą.

Panašiuose laikuose kaip dabar, tautiniai nusistatę SLA. nariai privalėtų parodyti savo tradicinę vienybę ir pasišventimą. Jie turėtų buti pasirengę plačiai kovai už organizacijos gerovę; už Amerikos lietuvių ateitį. Klausimas čia ne vien apie asmenų pakeitimą SLA. Pildomojoj Taryboj. Pralaimėjimas šiuose rinkimuose reikštų atidavimą organizacijos į tokias rankas, kurios idėjinio darbo nepripažįsta, o tik klausos kame skamba doleris.

Atidavimas balso už p. Gegužį nereikš, kad mes pasiliksim ten pat kur dabar ir nepasistumsim nė žingsnio pirmyn. Po vadovyste p. Gegužio susivienijimas galės augti ir stiprėti, nes tas asmuo turi daugelio pasitikėjimą, kurio neišgriovė net smarkiausi jo oponentų propoganda. Nepatyręs asmuo šiais sunkiais laikais gali lengvai paskandinti patį laivą.

BEDARBĖ IMA SLĖGTI IR REPUBLIKONUS.

Laimė pradeda vėl šypsotis demokratams. Atstovų Bute Vašingtone jie dabar turi 218, tuom tarpu kaip republikonų skaičius nukrito iki 214. Tokiu budu jų kontrolėj bus ir visas kongresas.

Republikonai laimėdavo rinkimus savo pasigyrimais, kad jie palaiko gerbuvį —"prosperity". Balsuotojai buvo gąsdinami bedarbe ir biznio susmukimu, jeigu valdžia atitektų demokratams. Dabartinis prez. Hooveris tapo išrinktas šešių milijonų balsų didžiuma, nes žmonės tikėjo, kad jis įsteigs žemėje rojų ir visiems užtikrins laimingą gyvenimą. Bet p. Hooveris visus apvylė. Jo prižadai neišsipildė. Suvienytos Valstijos atsidurė tokiam krizy, kokio gal dar čia nėra buvę. Žinoma, negalima sakyti, kad Hooverio išrinkimas atnešė blogus laikus. Jie, paprastai, ateina nė kieno nekviesti ir neprašyti. Bet jeigu p. Hooveris šiek tiek nusimano apie biznį, jis turėjo iškalno perspėti Wallstryčio milijonierius, kad spekuliacijos ir mėtymas pinigų turės pagimdyti depresiją. Anglų finansų ministeris Snowden pusę metų iškalno priminė, jog jeigu nebus mažinamos išlaidos, Anglija atsidurs finansinės audros sukury. P. Hooveris neturėjo drąsos to padaryti.

Visą ką dabar republikonų vadai atlieka, tai šaukia, kad žmonės daug ko nesitikėtų iš valdžios, nes ji nieko negali suteikti. Bet kodel jie taip nekalbėjo prieš rinkimus? Demokratų laimėjimai parodo, jog gyvento jai yra apvilti ir pasipiktinę tuščiais politikierių pažadais.

Demokratai turi dvi geras ypatybes. Viena — jie blaiviau žiuri į Europą ir yra pasirengę kooperuoti su ja kovoj prieš bendrą ekonominį krizį. Turėdami valdžią savo rankose, jie sumažintų muitus ir atgaivintų tarptautinę priekybą. Kitas dalykas, tai jų nusistatymas link ateivių. Republikonų senatoriai buvo pasirengę suregistruoti visus ateivius, įvedant pasportų sistemą ir visiškai uždarytį įmigraciją. Dabar gi kuomet demokratai kontroliuos kongresą, ateiviai galės buti ramus.

D. L. K. VYTAUTAS IR p. SMETONA.

Lietuvos pašto valdyba išleido specialius ženklelius paminėjimui D. L. K. Vytauto jubiliejaus. Vienoj pusėj patalpintas paties Vytauto paveikslas, o kitoj — p. Smetonos.

Žiurėdami į šitą kombinaciją, mes imam abejoti ar tik tas nepadaryta pasigarsinimo tikslais. Galimas daiktas, kad p. Smetona neįgaliavo pašto valdybos dėti savo paveikslo šale Vytauto. Toji, matyt, atspausdino norėdama geriau įtikti visų įstaigų viršininkui.

Kaip ten nebutų, bet įspudis pasidaro nekoks. Palyginimas Vytauto su Smetona, kad ir ant pašto ženklelio, nėra vietoj. Be didelio užvydėjimo, o tik panaudojant istorinį mąstą, galime pasakyti, kad Didysis Lietuvos Kunigaikštis Vytautas neturi sau lygaus musų istorijoj. Jis ištraukė Lietuvą iš lenkų globos; jis išplėtė jos sienas toli į rytus ir vakarus. Su Vytautu skaitės visa Europą ir pataikavo. Tai buvo genijus, kuris pasirodo tik sykį į kelis šimtmečius.

Smetona nėra nė karo vadas, nė koks nors nepaprastas politikas. Jis pasitenkina imitavimu; gyvena užsidaręs ir retai ką originalaus tepareiškia. Atmetęs demokratinę valdymo formą, jis atsidurė kur tai tarp dangaus ir žemės.

Taigi ir pats palyginimas Vytauto su Smetona, atrodo daugiau pasigyrimu, negu kad nuopelno išreiškimu. Iš politinio atžvilgio, tas, beabejo, pateisinama.

Apžvalga

VILNUJE LIETUVIAI PERKA NUOSAVYBES.

Jeigu tikėti žemiau paduotai žiniai, tai Vilniaus lietuviai stiprėja ne tik kulturiniai, bet ir ekonominiai, nežiurint į sunkiausias sąlygas.

Pasak "Eltos" pranešimo:

"Gazeta Handlowa" susirupino, kad lietuviai Vilniuje paskutiniu laiku sistematiškai supirkinėja nejudomą turtą. Lietuviai pinigų gauna iš Amerikos lietuvių ir perka namus miesto centre. Naujų šeimininkų tarpe esą daug svetimšalių, kurie nedraugingai nusistatę Lenkijos atžvilgiu. Dėl dadabartinės krizės pirkėjai namus nuperka labai pigiai — už 15—20% faktiškos vertės. Per metus miestas pardavė lietuviams net 18 namų. Namų pasiulymas labai didelis. Kai viename lai kraštyje pasirodė advokato pardavimo tarpininko skelbimas, kitą dieną jis gavo jau 30 pasiulymų.

Kol lietuviai nebuvo dar tautiniai susipratę, tai lenkai ir biznyje mus pralenkė. Dabar yra gera proga atsilyginti. Tegul Amerikos lietuviai siunčia į Vilnių savo giminėms kiek galima daugiau pinigų ir pagelbsti "išpirkti" musų sostinę.

NEGRAŽIOS PRIEMONĖS

"Dirvos" pastarų sąvaičių taktika reikia ištikro apgailėstauti. Jeigu ji save vadina dar tautišku laikraščiu, tai tuomi ji tik įžeidžia Amerikos lietuvių išeiviją.

Šiurkštumas buvo įprastas "Dirvos" įrankis. Nesiskaitymas su visuomenės upu — jos pasididžiavimas. Dabar ji pasigrobė dar vieną botagą plakti savo oponentus.

Paskutinėj laidoj "Dirva" bando suardyti sandariečių eiles. Ji iškilmingai pareiškia, kad mes "susicialistėjom". Štai ką ji gieda:

"Chicagoje Grigaitis pasigavo sandariečius į bučių. Jie aklai tiki Grigaičio diktaturai. Kitose kolonijose nariai sandariečiai to nežino. Reikia tautininkams pasidarbuoti tame reikale ir suteikti informacijų.

Sandariečiai su tautininkais visados užėmė tą pačią poziciją prieš socialistus, bet kai "Sandara" parsikraustė į Chicagą, sandariečiai virto socialistais. Sandaros prezidentas yra geras bičiulis Grigaičio. Jeigu rytinėse valstijose sandariečiai žinotų Chicagos sandariečių užpakalinę politiką, jie butų kitokio nusistatymo."

Tas viskas yra nonsensas; tyčią skleidžiamas, kad šiek tiek suardžius sandariečių vienybę ir gavus daugiau balsų, kaip jie patys sako: "Dirvos" —"Vienybės" sąrašui.

Visas tas gramėzdiškas rašinys, kaip ir daugelis kitų, matyt, kreipiamas į rytinių valstijų sandariečius, kur p. Bachuno šėrai labai žemai stovi. Bet ar panašiomis melagystėmis kas nors gali pasipelnyti, mes nesitikim. Sandariečių nusistatymas yra aiškus — neįleisti į SLA. prezidentus tokio asmens, kuris gyvena bliofais. Savo tikslo mes tikimės atsiekti, nežiurint ką rašys kalbės panašųs apmokėti korespondentai ir jų laikraštis.

KUN. VAILOKAIČIO APDRAUDA.

Turtingiausias žmogus Lietuvoj šiandie yr kun. Vailokaitis. Jis valdo bankus, dvarus, dirbtuves ir panašiai.

Nelabai seniai Kauno priemiesty, Šančiuose sudegė jo klemkų sandelis. Apskaitliavęs, kun. Vailokaitis surado, jog nuostoliai jam padaryta arti milijono litų. Tiek jis pareikalavo ir iš apdraudos kompanijos.

Tačiau draudimo draugija surado, jog tai perdaug ir pasiulė vos 50,000 litų. Dabar kun. Vailokaitis rengiasi į teismą. Milijonas litų subankrutuotų visą "inšiurens" kompaniją.

Vilniaus Klausimas Vokiečių Spaudoj.

Reikalavimas Plebiscito Nepamatuotas.

BERLYNO "Vossische Zeitung" įdėjo savo specialaus korespondento Varšuvoj pranešimą, kuriame kalbama, kad Lietuvos socialdemokratų suvažiavime priimta rezoliucija, kurią siuloma išspręsti Vilniaus klausimą plebiscito keliu, sukėlusi Lenkijoj didelio susidomėjimo ir iš dalies pritarimo. Ir lenkų socialistai jau anksčiau tokiu pat budu pasisakė už sienos su Lietuva klausimo išsprendimą. Lenkų statistika, tik viena ne didelė Vilniaus krašto Švenčionių apskrities dalis, kuri sudaro sieną tarp Lenkijos ir Latvijos, turi absoliučią lietuvių gyventojų daugumą, tačiau ir ši greitu tempu mažėja.

Prie šito pranešimo iš Varšuvos "Vossische Zeitung" redakcija įdėjo šitokią pastabą: "Lenkų sutikimas išspręsti Vilniaus problemą plebiscito keliu visiškai suprantamas, jei prisiminsime, kad dar visai neseniai Hagos tarptautinis tribunolas beveik be jokių rezervų pripažino lietuvių nusistatymą šituo ginčytinu klausimu teisėtą. Plebiscitas butų išsprendimas, kuris galutinai panaikintų lietuvių pretenzijas, nes apie šitokio plebiscito rezultatus, vargu ar dar galima abejoti. Net jei Lenkija pareikštų sutinkanti, kad plebiscitas įvyktų neutralioj kontrolėj, tai ir tuomet čia pasireikštų planingos, daugiau kaip 10 metų, varytos lenkinimo politikos pasisekimas Varšuvos naudai. Kad lenkų gen. Želigovskio Vilniaus okupavimo metu padėtis buvo visiškai kitokia, negu šiandien, bus visiškai aišku, jei prisiminsime, kad Lenkija tuomet sugebėjo sutrukdyti plebiscitą Tautų Sąjungos kontrolėje ir vietoj jo pravedė vadinamus "rinkimus", kuriuose žydai, gudai ir lietuviai (tai yra daugiau kaip keturi penktadaliai visų ginčytinos srities gyventojai) nedalyvavo. Jeigu dabar lenkų visuomenė nėra visiškai priešinga plebiscitui, tai, matyti, Varšuvoj tikimasi "suorganizuoti", pavykusiu pavyzdžiu plebiscitą be svetimos kontrolės, arba ten tikima ilgamečio lenkinimo pasisekimo."

V. K. Račkauskas Atpasakoja gyvenimą Pietų Afrikoj.

Laiškas į vieną Am. Lietuvių veikėją.

Gerai žinomas mums visiems p. V. K. Račkauskas dabar yra Lietuvos konsulu Pietų Afrikoj. Šis kraštas tai Anglijos dominija; pusiau nepriklausoma.

Savo laike p. Račkauskas primena keliatą dalykų, kurie gali buti įdomus plačiąjai visuomenei. Todel mes ir paduosime porą ištraukų:

—"Manau, norėtum sužinoti, kaip aš begyvenu. Tai matai, brangus Prieteliau, išvykęs iš Amerikos, praleidau valstybės tarnyboje Londone ligi pat 1928 m. pabaigos. Tuo protarpiu Londone apsivedžiau, — mano žmona anglų kilmės, bet gerokai sulietuvėjo, pamylėjo Lietuvą, Lietuvos žmonės, rupinasi Lietuvos reikalais, kalba lietuviškai (nepergeriausiai, anot p. Bradchulio, bet vis tiek, kad nesiduotų parduodama). 1929 m. gydžiausi Pietų Prancuzijoje, o po to, pernai sausio mėn. buvau paskirtas Patarėju į Maskvą, bet, dievams lėmus, mano vyresnybė pakeitė paskyrimą ir išsiuntė mane į Pietų Afriką. Čia gyvenimas gan įdomus, kitoks, negu kitur. Rods, musų tautiečių kaip ir nėra, bet už tai yra daug Lietuvos žydų, čia jų priskaitoma bent 60,000. Yra jų tarpe patriotiškai nusistačiusių, kalbančių lietuviškai, tarnavusių Lietuvos kariuomenej etc. Dauguma betgi tai senesnio typo žmonės, atvykę čia prieš karą ir gerokai pralobę. Taip, pvzd. "Corn king", kukuruzos karalius, yra Lietuvos žydas, 'Potatoe king' — Lietuvos žydas-ukininkas. Net ir mano namai, kur turiu savo oficialę rezidenciją ir Konsulato biurus, priklauso žydų šeimynai, Levinkindams ir Smolanams iš Virbalio. Bendrai imant, Lietuvos žydai daug padėjo Pietų Afrikai atsistoti ant kojų, žymiai prisidėję prie eksplotacijos aukso ir briliantų kasyklų, prie ukio ir prekybos.

Be to daug įdomumo randu ir susipažindamas su čiabuviais (natives) ir net tuo klausimu kartais rašinėju "Lietuvos Aidui."

Gal girdėjote, kad KULTUROS ŠVIETIMO DRAUGIJA Šiauliuose nori išleisti Pasaulio Istorijos III tomą ir tuo reikalu susirašinėjau su T. M. D-ja. Ji negali nei galvoti apie išleidimą paskutiniojo tomo, tad sutinka pavesti KULTURAI. Jie, manau, kreipsis į Ameriką norėdami gauti prenumeratorių. Bet tai jau jų 'internal question' ".

Atviras Laiškas "Vienybei".

Gerb. "Vienybės"
Redaktoriau:—

Šiomis dienomis gavau administracijos pranešimą, kad su 3 d. lapkričio mėn. 1931 m. mano prenumerata už laikraštį "Vienybę" pasibaigia. Kviečiama atnaujinti.

Atsiminus "Vienybės" No. 122-ram pastabą, buk aš del baimės atsisakiau kandidatuoti į bilę kurį SLA. ofisą, negaliu sau įsikalbėti, kodel aš turiu ir ant toliau buti "Vienybės" skaitytoju. Mano manymu sąžiningas redaktorius tokio priekaišto nedarytų savo priešui, kaip buvo padaryta man, ilgus metus "V." skaitytojui ir rėmėjui.

Turėkite civilės drąsos pasakyti kame yra ta mano baimė?

Kandidatuoti ir nelaimėti yra drąsuolio žygis. Nekandidatuoti — **asmens privilegija.**

Paskutiniais laikais "V." redakcijai tenka malonumo bent keletą nekaltų asmenų užgauti, jų tarpe gerbiamus Dr. Viniką ir SLA. prezidentą, S. Gegužį.

Dr. K. Drangelis,
2417 W. 63rd St.,
Chicago, Ill.
11-12-1931.

Tautininkai Nepatenkinti Esama Tvarka.

Turi buti arba griežta diktatura, arba parlamentarizmas.

Kauno tautininkų skyriaus įvyko sus., kuriame dalyvavo tik vienas trečdalis narių. Be ko kita, susirinkime buvo plačiau apsistota ties ekonominio krizio klausimu.

Referavo inž. Šulcas. Jis sako, kad įsigalint ekonominiam kriziui Lietuvoj dabartinis rėžimas netinkąs: turi buti arba griežta diktatura arba grįžti į parlamentarinę tvarką. Diskusijose p-nia Mikšienė pareiškė, kad norint taupyti, vyriau sybė turinti aukštiems valdininkams panaikinti personinius priedus.

Valdiškais automobiliais galima naudotis tik tarnybiniam reikalui, o ne iš baliaus svečius išvežioti.

Oficiozas savo išsišokimais kai kada pralenkiąs ir "Izviestiją".

Saugojant valiutą reikią suvaržyti dvilitinius romanus, kurie daug valiutos iš Lietuvos ištraukią; atatinkamai traktuoti ir "Segodnią", kuri vedanti dviveidę politiką, leisdama vieną laidą Lietuvai, o antrą Lenkijai.

Bendrai, susirinkimas pradėjo nepalankioj nuotaikoj vyriausybei ir opoziciniai pasireiškė tautininkų centro valdybą..

Be to, kita pareikštas nepasitenkinimas ir Kauno skyriaus valdyba.

Kuom Buvo Svarbus Mums prof. Niemi?

Miręs Suomių Mokslininkas Daug Pasidarbavo Lietuvos Kulturai.

Šiomis dienomis pasiekė mus žinia, kad Suomijos sostinėj mirė prof. Niemi, didelis Lietuvos draugas ir musų dainų tyrinėtojas.

Per savo gyvenimą jis yra surinkęs apie 3500 lietuvių liaudies dainų, kurios yra tiesiog retenybė. Jis tas dainas paskirstė, išaiškino ir palygino kitų tautų dainoms.

1919 metais Lietuvos valdžia jį buvo pasikvietus tvarkyti musų mokyklas. Veliau jį apdovanojo garbės daktaro laipsniu ir Gedimino ordenu.

1911 metais jis išleido veikalą: "Latviškos ir Lietuviškos žymės Suomių liaudies poezijoj." 1913 m. "Lietuvių liaudies dainų tyrinėjimai." 1925 m. Suomių kalboj parašė "Lietuvių literaturą."

Paskutinį kartą prof. Niemi lankėsi Lietuvoj pereitais metais, kur jis buvo nuoširdžiai priimtas.

Panelė krėsle: Dievuli mano! Ir dantistai traukia tą sėną pasaką.

Dantistas: Aš gailiuosi, bet aš nebeturiu gazo.

Demokratijos Reikšmė Lietuviams

Aiškiai žinome iš svetimtaučių rašėjų padavimų, kad dabartinės lietuvių tautos likučiai susideda iš kamieninių genčių dakų, skitų, trakų, gotų, girulių ir prusų Europoj, nekalbant apie Mažosios Azijos gimines — midus, kaunus, bitėnus, frigus ir kapadokus. Visos šitos šeimynos priklauso vienai dideliai tautai, nes jų religijos ir kalbos vienodumas, patvirtina tą, ir atžymi nuo visų kitų tautų. Tos lietuvių giminės buvo kulturingos, kilnios dvasios ir užvis labiau mylėjo laisvę. Tat, turime suprast, kad lietuviai, delei jų prigimto instinkto buti laisvais ir kitiem to nepavydėt, buvo pionieriais šalies rėdymo bei valdymo budo, ką šiadien mes vadiname — demokratija.

Labai nuostabu pamislijus, kad tokia apširni ir kulturinga tauta, turinti apstų plotą žemės, beveik visiškai išnyko. Mat užpludus kryžiokams lietuvius sukrikščionijo, daug jų išskerdė, kiti gi, pabėgę nuo kryžiaus ir kardo į svetimas šalis tenai asimiliavosi, ir dingo iš musų brolijos burio, kuris dabar nesudaro nė penkių milijonų populiaciją.

Kryžiokų Užpuolimai.

Nuo 1156 metų kryžiokų žmogžudžių gaujos pradedant nuo prusų gentės, kardu ir ugne naikino lietuvius per penkis šimtmečius iki galutinai sutremė lietuvių religiją ir sykiu jų laisvę. Čia turime pastebėt, kad ir pačių lietuvių krikščionybės kvaitulys daug prisidėjo prie brolžudystės nes tie, kurie jau priėmė krikščionybę, ėjo prieš tuos, kurie negeidė apsikrikštyti, ir žudė juos, tikėdamiesi gaut dangaus karalystę užtai, nes taip juos kryžiokai mokino.

Kryžiaus Manija.

Kryžuočių užpuolimams dar nepasibaigus, ypatingai po Jagėlos įsisėdimui į lenkų karaliaus sostą, lietuviai buvo urmu krikštijami po mirties bausme. Priėmusieji naują religiją ir norėdami atsižymėti kaipo lojalus katalikai, o neišmanydami kaip tą pareikšti, sumislijo statyti kryžius. Pristatė įvairių rušių kryžių pilnas pakeles, laukus ir miškus sodus ir kapus. Galop, jau pradėjo statyti kryžių ir savo tautos amžino atilsio atminčiai, ką net musų amžinieji priešai, lenkai rašėjai pastebi.

Šitos rušės manija yra labai bloga ir pavojinga tautystei nes tai buvo daroma iš savo geros valios. O kenksmingiausia tai tas, kad kartu buvo sėjama tarpe savųjų neapikanta, piktžodžiavimas ir panieka Gamtos garbintojų.

Paviršutiniai žvelgiant į kryžių statybą, atrodo visiškai nekalto pobudžio kuryba —taip sau ypatingos rušies dailė. Bet arčiau prisižiurėjus matosi, kad kryžių statyba nesibaigia kryžiaus pastatymu, nes ji labai daug užgavo lietuvių širdis ir protus, ką šiandien matome tą kryžiaus manijos vaisių, tai šiandieninai tarpe savųjų kivirčiai delei katalikų tikybos Akcijos. Aštuonesdešimts nuošimčių lietuvių populiacijos, gyvenančių Lietuvoje, daugiau niekas kaip Tautos ligoniai, nes drįsta atsisakyti nuo savo tautystės ir pilietybės; musų kulturnešiai yra persekiojami ir teisdarių pasmerkiami už plačios visuomenės švietimą, už platinimą mokslišką raštų, o mirusieji gi neleidžiami į kapus, tai yra į savo tėvų ir bočių žemelę, kuri anų krauju ir gyvastimi yra atpirkta. Galop, kėsinasi ant Valstybės institutų, ypatingai švietimą bei mokslo įstaigas trokšta paimt ir pavest svetimtaučiui diktatoriui, kuris mėgina pasinaudoti taja proga — lietuvių kryžiaus manija.

Demokratijos Fobija.

Kaip tik šiame laike, kada lietuvių Tautai ir Tėvynei kiekvienas sąžiningas asmuo yra reikalingas sargybai neprigulmingas Lietuvos laisvės, ugdymui tautiško susipratimo namie ir svetur, ir ruošiamuisi atvaduot iš plėšraus aro nagų Vilnijos, tai dar ir to, tautos populiacijos dvidešimto nuošimčio, kuris yra Tėvynės stipriausiu ramsčiu ir Tautos kulturnešiu, dalis, ypatingai Amerikoje, tapo užgauta Demokratijos Fobijos. Šitas labai nemaloniai jaučiasi tikro lietuvio širdyje ir žalą daro Lietuvos progresui ir stiprėjimui ir musų pačių kulturėjimui.

Amerikos lietuvių spaudoj labai tankiai matosi pašaipos skyriuose beprasmiai išsireiškimai, vadinami "juokai". Gana tankiai šiandieninių inteligentų plunksna rimtesniuose straipsniuose demokratiją ir demokratus, su pasididžiavimu spaudžia į svetimžodžio ženklelius. Mat tas suteikia jiems " aukštą pagarbą", kaipo literatams ir žurnalistams nes jau jie pasiekė apšvietos laipsnį, kad net supranta reikšmę žodžio, kuomet jis randasi "—".

Kas Amerikos lietuvius literatus skatina prie tokio žurnalizmo, ir ką jie stengiasi atsiekti tokiu mainiškumu, tai sunku suprasti.

Taip senai kaip tik užrašuose randame pėdsekius apie lietuvių genčių apsigyvenimą Europoj, yra pabriežta, kad lietuviai yra pionieriais įvedime demokratiškos formos valstybės rėdymui. Ir sako, kad lietuvių gentys kuomet buvo galingos, laisvę mylėjo. Čia aišku, kad be tyros demokratijos, jie negalėjo turėt laisvę ir ją mylėti.

Senų gadynių raštuose randame ir tokių padavimų, kad helenai, italai, ispanai ir kitos tautos skolinosi lietuvių demokratiškus principus rėdymui savųjų šalių.

Jagėla užėmęs Lenkijoj karališką sostą žymiai sudemokratijo šalį, ypatingai į mokslo dirvą įsodino nenumirštantį demokratijos diegą — Lenkijos mokslo institutas įsigijo viso pasaulio pagarbą nevien tais laikais, bet ir šiadien yra garsiu apšvietos šaltiniu, kuris teka iš musų bočių įvestos demokratijos į Lenkiją.

Lietuva ir Dabartinė Demokratija.

Šiuomi nėsu užsidavęs išspręst Lietuvos brolių pasielgimą kaslink sužalojimo tyros demokratijos, pavaduojant diktatura ją, ir ar tas žingsnis yra garbingas ar klaidingas. Turiu viltį, kad trumpoj ateityj, ir vėl Lietuva bus auklėjama musų senos motinos demokratijos, nors kaikuriems ypatingai Amerikoje, ji nemaloni.

Rodosi, Lietuvoj niekas nesi tyčiuoja iš demokratijos ar jos šalininkų, nes tai yra mums palikimas musų garbių bočių, bet nesvetimas primetimas kaip kad katalikybė arba komunizmas arba lenkiškumas kurie ardo musų brolystės ryšį ir skirsto mus kaip tas avis į baltų, juodų ir raudonų lietuvių burius.

Demokratijos fobijos kankiniai, privalote suprasti, kad ir mažiausi musų tarpe kivirčiai ar atipatija, tai yra suteikimas žaizdos ne demokratijai, kaip kad minkšti protai mano, bet Lietuvai ir lietuviams, nes trukdo musų abelną kulturėjimą ir silpnina tautinės spėkos atsparumą prieš vidurinius ir išlaukinius musų priešus. Delto tai, nėra išmintinga tarpe savęs niautis, pajuokiant nekalto demokratizmo principus ir jų remėjus.

Amerikos Demokratija.

Amerikos lietuviai, kurie turite sąmonę ir gabumą kritikai ir sarkazmui, nėra reikalo be prasmės kabinėtis prie savųjų, galite daug ir svarbių "juokų" surasti Amerikos demokratiškume, kaip va: aštuonioliktame pridečke prie konstitucijos ir jo pasekmės legislaturoj ir išnaudojime šalies turtų; teisdarystėj ir įkalinime kriminalistų ir paskirstyme industrijinės produkcijos pelno.

Tikra Demokratija.

Pasirodo, kad demokratiškos šalies valdymo budas yra atsakančiausiu ir pilniausiu, jei jis randasi dorų asmenų rankose, nes demokratija teikia galimybę užganėdint įvairių luomų ir visos šalies individualus.

Paveizdan imant monarchija, oligarchiją, diktatura arba komunizmą, visose tose valdymo formose randasi labai daug principų, be kurių negalima kleštėti viešpatystėj, tai tikrų demokratiškų principų, kuriuos panaudoja anom valdymo formom, idant neprivesti šalį prie visiškos surutės. Aukščiau minėti šalies rėdymo budai nėra pats savaimi apstus atsakančiam bei sekmingam valdymui, kad užganėdinti bendrus ir komplikuotus šalies įvairius piliečių ir gyventojų reikalus, bet demokratija yra tobula pilnam ir pasekmingam šalies rėdymui.

Rementis viršui privestais faktais prieiname prie išvados, kad demokratiškas šalies valdymosi budas ir piliečiai, kurie praktikuoja bei ugdo demokratiją savo šalyje, tikrai verti pagarbos bet ne beprasmės pajuokos. Demokratija gi, tai yra musų prabočių palikimas ir delto ji mums brangi ir naudinga doram ir sekmingam rėdymui tėvynės Lietuvos.

—Smulkutis.

Meluot Negražu.

Kiek laiko atgal, Sandarą aplankė "Vienybės" antrasis red. p. Kružintaitis (dabar vadinasi — Kruzė), kuris, sugrįžęs aprašinėja savo neva įspudžius "Vienybėje". Tame, žinoma, nėra nieko blogo, tik visa bėda, kad tie įspudžiai perdaug neteisingi.

Tarp kitų dalykų, jis prisimena ir apsilankymą Sandaroje. P-nas Kruzė pradžioje savo rašto, kur kalbama apie apsilankymą Sandaroje, pasako, kad jis "buvo sutiktas nuo širdžia šypsena". Toliaus sako, kad kuomet atsilankė p. Krukonis, Dr. Graičunas, p. Vilkas, tai p. Biekša pasidarė drąsiasnis ir bandė pasakyti keletą "Wise crack'sų. Čia p. red. tai tikrai pamelavo. Jis sako, kad p. Biekša pasidarė drąsiasniu, bet gal buvo atbulai: p. redaktorius nusigando ir nežino kas ką sakė.

Pirmoj vietoj turiu pasakyti, kad mes gyvename ne diktaturos šalyje ir nėra karo stovio ir "V." antrasis redaktorius manęs negalėjo nugąsdinti ir man drąsos užteko, jeigu ką norėjau pasakyti. O antra, tai aš buvau Sandaros raštinėje ir p. red. sutikau kaipo džentelmoną, nors, pagal tamstos p. redaktoriau raštus sprendžiant, per žemas dalykas tokiu palaikyti.

Kaslink to ar "Vienybė" gavo pinigų iš p. Bačiuno ir Lietuvos valdžios ar ne, tas man nėra žinoma ir aš, budamas Sandaros raštinėje, kalbėt apie tokius dalykus, kurių negaliu paremt faktais, nenuolatos kartoja, buk tai p. galėjau. Tiesa, Dr Graičunas Bačiuno išsitarimą: "Here is a thousand dollars — bark for me". Iš kur Dr. Graičunas tai žino — pasiklauskit pas jį patį. Tiesa, kuomet p. Kruzė, pasididžiuodamas, pareiškė, kad "geri laikraščiai gauna pinigų, tai aš pasakiau, kad žmonės kalba, jog p. Bačiunas yra pareiškęs, kad ir "Sandara" "butų gavus porą-trejetą tukstančių, jeigu butų už jį kalbėjus". Kiek tame yra teisybės, mes nežinom ir tą palaikom už paprastas žmonių kalbas.

Prie progos esu pareiškęs apgailėstavimo, kad "Vienybė", laikraštinės etikos žvilgsniu, yra ne ta, kokia ji buvo per daugelį metų. Bet pažinus jos tvarkytojus, nieko geresnio ir negalima tikėtis. Nors jie ir atrodo į suaugusius vyrus, bet kuomet pasižiuri į jų darbus, tai ištikro jie yra verti apgailėstavimo. Tą mes pastebėjom po p. Rudniko apsilankymo Sandaroje ir pasikartojo su p. Kruzės vizitu.

Žinoma, jeigu jie rašytų visokius prasimanymus apie Sandarą, tai dar reikėtų vienaip ir kitaip pamanyti. Bet kuomet jie tą rašo ir apie kitus, ne savo plauko laikraščius, tai liekasi padaryti išvada: maži vaikai, didelėse kelnėse. Kalėdot po įvairias įstaigas ir paskui rašinėt visokias nesąmones, nėra rimtas darbas.

M. Biekša.

VIŠČIUKO MAMA — BALANDIS...

Klaipėdos spauda praneša retą dalyką. Aukštunalo Pelkėje ukininkas M. nemažai nustebo, kai užlipęs ant aukšto išgirdo viščiuką cypsint. Apsidairęs rado, jog pilietis cypsi iš balandžiu burelio... Tikrai, ten stipinėjo drauge su balandžiais ir viščiukas.... Matyti, kaip nors višta balandžiams padėjo du kiaušiniu, iš kurių vieną balandžiai drauge su ponu balandžiuku ir išperėjo... Balandžiai stengiasi maitinti ir keistą savo vaiką...

"SVEČIAS" KLĖTYJE

Nesenai Sutkunų kaime (Šiaulių valsč.) pil. Urbietis ir jo žmona vieną vakarą ėjo užrakinti nakčiai klėtį. Įėję į klėtį pastebėjo prie sienos pri sišliejusį nepažįstamą žmogų, kuris puolė Urbietį, parmušė jį ant žemės ir išbėgo laukan. Urbietis, geriau apžiurėjęs klėtį, rado keturis ryšulius savo rubų, kuriuos, matyt, "svečias" buvo susidėjęs išsinešti ir keturis, vagies jau išgertus naminio vyno butelius.

Tikriausias kiekvieno Lietuvio amerikiečio draugas

"TRIMITAS"

"TRIMITAS" eina iš Nepriklausomosios Lietuvos gyvenimo centro ir kas numeris paduoda naujausių žinių ir įvykių aprašymų, gvildena įvairius svarbiausius gyvenimo reikalus.

"TRIMITE" yra šie skyriai: 1) įžanginiai ir kiti straipsniai apie einamojo gyvenimo dalykus, 2) pažymėtini pasaulio ir Lietuvos įvykiai, 3) krašto pažinimo, literaturos, sveikatos, ukio, finansų straipsniai, kelionių ir kovų del Lietuvos nepriklausomybės aprašymai ir kit., 4) apysakos, eilėraščiai ir šiaip grožinės literaturos dalykai, 5) šaulių reikalai ir gyvenimas, 6) Lietuvos karių ir savanorių-kurėjų gyvenimas, 7) Mažosios Lietuvos gyvenimas, 8) Okupuotosios Lietuvos gyvenimas, 9) kaip gyvena lietuviai svetur — Europoj, Amerikoj, Afrikoj, Azijoj ir Australijoj, 10) įvairios skaitytojų mintys ir nuomonės, 11) naujienos apie išradimus, mokslą ir kit., 12) žinios apie Lietuvos ukį ir finansus, 13) įvairios pasaulio ir Lietuvos žinios, 14) sportas, 15) knygos ir raštai ir jų įvertinimas, 16) dideliš juokų ir linksmų karikaturų skyrius, 17) įvairus patarimai "TRIMITO" prenumeratoriams, 18) radio, 19) pranešimai, skelbimai ir kit.

"TRIMITAS" plačiausiai rašo apie musų Vilniaus ir skriaudžiamų brolių vilniečių reikalus ir gina jų teises. Nemaža straipsnių ir minčių deda apie karą ir sausumos, jurių oro ginklavimosi dalykus. "TRIMITAS" kas savaitė eina 20 puslapių ir kas kartas naujais spalvotais viršeliais su gražiu paveikslu. Turiny dedama Lietuvos ir pasaulio gyvenimo vaizdų — fotografijų.

"TRIMITO" kaina metams: **$1.80** Lietuvoje Lit. 8.- Susipažinti 1 egz. siunčiama nemokamai.

Išsirašęs 1932 metams "TRIMITĄ", Broli Lietuvi, neapsivilsi. "TRIMITAS" Tave dėkingai lankys kas savaitė ir neš įvairias žinias iš Tavo tėvų žemės. "TRIMITAS" visų lietuvių laikraštis. Kas myli Lietuvą ir brangina kovas del Vilniaus, tas 1932 metams į savo namus "TRIMITĄ" pasikviečia. Skubėkite išsirašyti.

"TRIMITAS"

Kaunas, Laisvės alėja 20.

ŠVEDŲ AMERIKOS LINIJA

Iš NEW YORKO į KLAIPĖDĄ Per Gothenburgą

TRUMPAS KELIAS į LIETUVĄ per ŠVEDIJĄ

KALĖDŲ EKSKURSIJOS

Išplaukia iš New Yorko

S.S. "DROTTNINGHOLM"

Gruodžio 2 d. š. m.

M. L. "GRIPSHOLM"

Gruodžio 8 d. š. m.

Klauskite Kalėdinių cirkuliorių Informacijų ir laivakorčių kreipkis į vietinį agentą arba tiesiog į

SWEDISH AMERICAN LINE

181 N. Michigan Ave., Chicago.

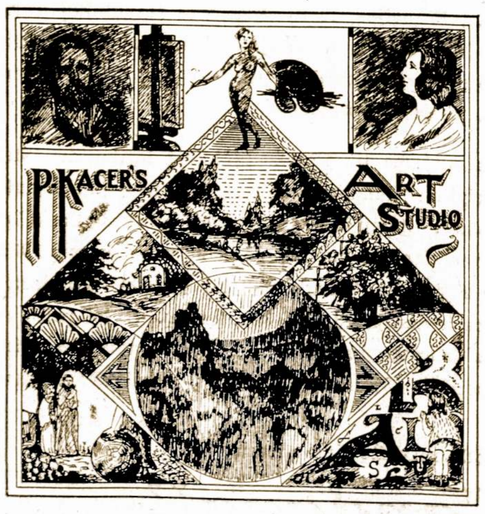

PAIŠYBOS PAMOKOS

Jauniems ir augusiems; Petro F. Kačeriausko Studijoj

3133 So. Halsted Street, Chicago

Sandaros Spaustuve Atlieka

Visokius Spaudos Darbus Greitai, Tinkamai ir Pigiai

Spausdiname įvairias biznieriams blankas, business cards, atskaitas, bilas, Letterheads ir kitus.

Draugijoms: konstitucijas, įstojimų blankas, plakatus, "Show Cards", atvirutes ir t. t.

Didžiausius pagarsinimus, knygutes, programus, pranešimus bei pakvietimus (invitation cards) ir kitus spausdinius.

Ypatingą domę kreipiame į užsakymus iš kitų kolonijų.

Taigi Visais Spaudos Reikalais Kreipkitės į Sandarą, o Užtikrinam, Kad Gausite Gerą Patarnavimą.

SANDARA

3236 South Halsted Street, Chicago, Ill.

Telephone Calumet 3277

Amerikos Lietuviu Gyvenimas

CLEVELAND, O.

Įvairios žinios.

Labai retai kokia žinutė pasirodo "Sandaroje" iš Clevelando. Kitom lietuvių kolonijom išrodytų, kad čia lietuviai visai snustelėjo, ir niekas nieko neveikia. Tačiau kaip tik atbulai; čia to judėjimo ir perdaug. Kiek iš to kam naudos, jau kitas klausimas. Ypač, šiais bedarbės laikais, veikimas be naudos ten, kur rengiama kas del medžiaginio tikslo.

Sandaros 18 kp. susirinkimų nesigirdi, kad but laikoma, ir tik del nedarbo priežasties. Dalinai ir del apsileidimo. Mat kaip tik daugiau laiko turim, tuomet ir tinginystė prisišlėja. Apie tai kuopos valdyba turėtų pagalvoti. Sandara, kaipo organizacija, turi plačią dirvą. Girdisi nariai klausinėja kada bus susirinkimas; norėčiau ir aš pasimokėti už laikrašti, kuris man labai patinka visapusiškai.

Pusėtinai Clevelando lietuviai susirupinę, kad prisiartinus žiemos sezonui neturi kur su parengimais ir visais susirinkimais pasidėti. Mat koks pora mėnesių atgal, apdegė vietinė lietuvių svetainė. Apdegė gana gerokai, kad bile kas negalėtų ir pataisyti. Na ir dabar suinterasuoti įvairiai prikalba ir prisiginčija, kopas lietuvius ir netruksta ir vis nežino iš kurio galo pradėti taisyti. Vieni sako, kad reikia iš viršaus taisyti, bet baisu lipti; o iš apačių taisant gali visa sugriuti. Bet kaip ten nebutų, reikėtų greičiau susitarti ir pradėti darbą.

Šiemet, pirmi gal metai, kad ir lietuviai susidomėjo šios šalies politika. Tam reikalui net susitvėrė Lietuvių Demokratų kliubas, kuris greta amerikoniškų politinių kliubų pradėjo politikoj veikti ir neblogai sekasi, nes lietuviai gana gerai susidomėjo tokiu veikimu ir skaitlingai rašosi prie kliubo. Šiems metams jau yra pasiskyrę, kuriuos kandidatus rems, su sąlyga, kad laimėjus kandidatui, bile rekale butų galima gauti pagelbą.

Negaliu praleisti neprisiminęs, kad SLA. narių tarpe politika kunkuliuoja, už Pildomosios Tarybos šiltas vieteles. Pirmiau visi bendru frontu grumėmės nedaleisti bolševikų, kurių didžiausiu tikslu buvo pagriebti SLA. į savo rankas. Buvo budriai kovota prieš bolševikų užmačias. Kiti gi nuošaliai stovėjo ir žiurėjo kuri pusė laimės, ten pri siglaus. Ir kaip tik pamatė, kad jau laimėjom, tuojaus tie snauduoliai prabudo ir iš visų kampų pradėjo bolševikiškom pėdom traukti prie šiltų vietelių.

Jeigu jau pats nepasitiki, ar jaučiasi kuom nors esąs susitepęs ir negalės laimėti, tai nors savo sėbrus ar gimines spraudžia. — bile tik prie ko kios nors vietelės prisišlieti. Čia to sukurio puodą, daugiausia melu, pakurdinėja — Clevelando gazietos redaktorius. Bet ant nelaimės, neturint geros iškalbos ir žmonėse įtekmės, buvo priverstas pasislėpti po spragilo ir asilo uodegomą šmeižti kitus. Kad gauti susirinkimuose įtakos nariuose, na tai sumanė ir pastatė iš Clevelando užrubežio sykerį. O atlyginimui už sėbravimą apšaukė stambum fašistu ir magaryčiom dar pažadėjo čia vienos kuopos pirm. karuną. Tai ypatai to tik ir reikėjo. Dabar su tokiu atsidavimu pradėjo darbuotis, kad kas nedėldienis šaukia su sirinkimus ir vis maino kandidatus. Iš pradžių statė svetimus, o dabar pradėjo dėdes, brolius ir galų gale gal ir pats kandidatuos. Juk yra dar virš mėnesio laiko.

Tai matote gerb. "Sandaros" skaitytojai, kas čia per prajovas tarpe clevelandiečių dedasi. Čia tik tam tikrą nuošimtį Clevelando lietuvių veikimo aprašau. Bet pasižadu ateityje parašyti ir daugiau.

—Bešliškas.

CLIFFSIDE, N. J.

Sandaros 45 kp. pirma ir dabar.

Buvo laikai, kada minėta kuopa daug ką veikė: turėjo jaunuolių mokyklėlę, aukavo gausias aukas tautiškiems reikalams, rengė prakalbas ir tt.

Ką veikiame dabar? Atsakymas — nieko. Kieno čia yra kaltė? O gi mus pačių apsileidimas. Mažu kas sakys blogi laikai. Teisybė, kaip visur, taip ir čia — bedarbė paliečia visus. Bet nėra taip bloga. Manau nesuklysiu sakydamas, kad musų kp. ir dabar yra geram stovyje; išdė turi per šimtą dolerių. Nors nariais ir nėra skaitlinga, bet turtinga; tai kodel neveikt? Tik pa bandykime, o viskas mums pavyks kaip praeityje, o gal dar ir geriau, tik reikia pasišventimo. Visu pirmu, lankykime susirinkimus, užsimokėkime užvilktas mokestis ir tt. Žinau gerai, kad visi nariai gauna laikrštį "Sandarą" ir visi patenkinti, tai kodel neužsimokėti?.

Metinis susirinkimas įvyks gruodžio 13 d., nedėlioj, 3-čią valp po pietų, Kliubo kambariuose, 257 Walker St. Butų gerai, kad buvusis kp. sekretorius atsilankytų ant virš minėto susirinkimo ir paaiškintų apie "Vienybės" siunčiamą bilą, sumoje $2.75, kuri kuopai visai yra nežinoma. Kurie nariai neatsilankys ant virš minėto susirinkimo ir neužsimokės mokesčių — "Sandara" bus sulaikyta.

Kuopos pirmininkas,
J. A. Karsokas.

NEW HAVEN, CONN.

Musų mieste yra susitvėrusi namo Bendrovė. Turi užpirkusi pusėtiną gabalą žemės su pusėtinai švarmiu nameliu, dviejų augštų, žinoma, kaipo "Pequant Club House." Tas kliubas taipo likviduotas, ir šią nuosavybę nupirko Liet. Namo B-vė., 243 North Front St.

Vėliausiu laiku B-vė griebėsi už darbo nejuokais, ir stato pusėtinai ruimingą salę — šokiams ir kitiems viešiems lietuvių parengimams, nes anot nekurių lietuvių nuomonės — "priėjo ožys liepto galą."

Dalykas toks: vietos šv. Kazimiero parapija užpirko 1927 m. baptistų (protestonų) bažnyčią — buvo rašyta "Sandaroje" No. 51, 1927 m. Ten buvo gera svetainė, kurią dabar nuomavo visos "dieviškos" ir "be" draugijos. Išpradžių nuomavo už $15.00 vakarui, veliaus pakėlė $20.00. Surengtuose vakaruose, nežiurint kas rengia, klebonas ir sukinėdavosi per vakarą. Kiti pradėdavo įtarinėt kleboną šnipinėjant — ar nesilanko kartais viens kits parapijonas bedievių vakaruose. Taip ar ne, vienok žmonėms burnos neužrišti.

Spalio 24 d. SLA. Jaunuolių kp. surengė šokių vakarą, kuris reikia pripažinti, buvo visaip kaip gražiu, taip ir finansais nusisekęs. Jaunuoliai užsigeidė išsirėdyti svetainę, taip, kaip jie matė parapijos vyčiai, ar kas ten turėjo šale išsirėdę, bet klebonas vietoj simpatijos stverėsi "verbotten" metodos ir ten ant vietos teko pasisakyti ką jie mano apie viens kitą t. y. Jaunuoliai ir klebonas.

Kaip tas viskas įvyko, pasaka ilga ir svarbi tik vietiniam. Pasekmės yra tokios: svetainės sklepas jau iškastas, už savaitės kitos, šoksim. Nauja salė bus dastatyta prie senojo kliubo ir medinė, bet lietuvių reikalams atsakys per kokį laiką. Dabartiniai šerininkai sako: sukėlimui kapitalo užsirašys dar po vieną "extra" šerą ir padarys vajų gauti naujų šerininkų, ką aš tikiu ir linkiu jiems atsiekti.

SLA. Jaunuolių kp. atidarė lietuvių kalbos mokyklą. Ar jie priims ir pašalinius (vertėtų V.) jaunuolius, nežinau, tik girdėjau, kad mokykla pradėjo veikti. Mokytojauja agronomas F. Zdanavičius (Zdanis), kuris tik pernai rudenį čion atvyko iš Lietuvos — dabar lanko Yale "graduate school", Economijos srityj, ruošiasi prie Ph. D.

Kaip visur taip ir pas mus domisi nariai SLA. centralinėms nominacijoms; daugiausiai ir garsiausiai šaukiama apie šiuos tris: Gegužis, Vinikas, Lopatto, bet tai dar nereiškia, kad apie kitus jau negirdėti. **— Visais**

SO. BOSTON, MASS.

SLA. 43 kp. nariai už Gegužį ir Tareilą.

Lapkričio 11 d. SLA. kp. turėjo savo susirinkimą ir nominacijas į P. T. Ant prezidento už p. Gegužį 49 bal.; Bagočių 11 ir už Bačiuną 3. Ant kasieriaus už Tareila 52, Gugis 11. Ant sekr. Vinikas 33, Jurgeliutė 31. Susirinkime dalyvavo 73 nariai iš 200 narių.

Bostoniečiai gana šypsosi, kaip Bagočius per "Naujienas" per agitatyviškus lapelius save peršasi į SLA. prezidentus. Bostone ir apielinkėje Bagočiaus garbė yra gerai žinoma iš knygos "Bagočiaus Išpažintis". Tai bylinėjimosi su "Vienybė Liet." Dabar bostoniečių tarpe girdisi įvairių įvairiausių kalbų apie Bagočių netruksta. Sakoma Bagočius "gerai" pasidarbavo Baltic States Fin. Corp. ir Progress Shoe Corp., tai galėtų pasidarbuoti SLA. Vis tai Bagočiaus nuopelnai. Bagočius savo agitatyviniuose lapeliuose giriasi ir kitus vadina karčiamninkais. Bostoniečiai iš to tik juokiasi, stato sau klausimą — kodel jis neprisimena apie bensonines spykyzes.

Bagočius yra geras advokatas. Anot jo išsireiškimo — 100 proc. socialistas. Kitaip sakant sektinis socialistas. Žinoma, apart to turigerą gerklę ir lengvai ignorantus apeina — užganėdina. Bet kuriems apeina SLA. reikalai ir jo gerovė, manau, kad padarys teisinga sprendimą ir žinos, kas vertas buti SLA. viršunėse.

—Koresp.

NORWOOD, MASS.

Iš Sandariečių Darbuotės

Šiuomi noriu pabriežti kelet ą minčių iš buvusio Sandaros 33-čios kp. susirinkimo.

Buvo skaitytas Sandaros prezidento, Dr. A. Zimonto, organizacijos reikale, laiškas ir entuziastiškai priimtas.

Nutarta surengti koncertą ir šokius ir pelnas bus skiriamas Centro naudai.

Bandysime gauti naujų narių ir skaitytojų. Kokios bus pasekmės — ateitis parodys.

S. L. A. reikale, į P. T. numatoma sekančiai: Gegužis (ar Strimaitis) Mikalauskas, Vinikas, Tareila, Pivarunas (Chicagietis), Januškevičius ir Dr. Jonikaitis.

— J. M. Peciulis,
33-čios kp. sekretorius.

RACINE, WIS.

Jubiliejinis apvaikščiojimas

Lapkričio 22 dieną, čia buvo surengtas jubiliejinis SLA. 45 metų paminėjimas.

Man teko garbės dalyvauti tos garbingos organizacijos jubiliejinėj šventėj ir dar vieną kitą žodį išsitarti.

Gal del lytingos dienos oro, svečių neperdaugiausiai atsilankė, bet iš dalyvavusių teko patirti, kad musų tėvynės sunųs, nors jau ir seniai apleido gimtinę, bet vis tebėra senosios tėvynės mylėtojai, geri patriotai.

Po pasakytos prakalbos, buvo sudainuota keliata gražių lietuviškų dainelių, kurias išpildė Tadas Bagdonas, akompanuojant jojo dukrelei Emilijai Bagdoniutei. Po to sudainavo vieną gražią talaikiną lietuvių liaudies dainelę, ponia V. Kasparaitienė.

Po to buvo šokiai ir linksmas pasikalbėjimas tarpe svečių apie susivienijimo reikalus ir, žinoma, nepaliko ir senos tėvynės neprisiminę.

Man teko susipažinti ir min timis pasidalinti su M. Kasparaičiu, J. Kapočiu, V. Liulevičium ir kt. Buvo dar pora gerų lietuvių atvykusių iš So. Milwaukee pp. Juozas Mitka ir Bolis Pukis. Visi jie padori žmonės ir geri lietuviai.

Taigi nors šis apvaikščiojimas ir nebuvo skaitlingas, bet vietinė SLA. 100 kuopa atliko savo pareigą.

P. Daniušis.

BUVĘS KAUNO BURMISTRAS VILEIŠIS PRADĖJO ADVOKATAUTI

Mums teko sužinoti, jog buvęs Kauno burmistras J. Vileišis, apie kurį buvo rašoma, jog jis skiriamas vienur, tai kitur atstovu, niekur iš Kauno neišvažiuoja ir yra nutaręs, kaipo prisiekęs advokatas, užsiimti advokatura, apsigyvenęs savo namuose, Kalnų gatvė Nr. 42.

Nauji Kalendoriai
1932 METAMS
Klauskite katalogo, iš kurio pasirinksite visokių
JONAS KERDIEJUS
663 Fourth St., S. Boston, Mass.

Skaitykite
SANDARĄ

"SANDARA" tai veidrodis Amerikos lietuvių gyvenimo, tai vienatinis demokratiškas, tautiškas, liberališkas laikraštis. "Sandarą" leidžia jau per 17 metų Amerikos Lietuvių Tautinė Sandara, kuri daug prisidėjo prie Amerikos lietuvių geresnio gyvenimo, taipgi daug prisidėjo ir prie Lietuvos Nepriklausomybės iškovojimo.

"SANDAROJE" rašo ir bendradarbiauja geriausios Amerikos lietuvių jėgos, taipgi turi korespondentų ir rašytojų iš Lietuvos, Vokietijos, Francijos, Pietų Amerikos respublikų ir k.

Jei dar neskaitote **"SANDAROS,"** tai išsirašykite ir apturėję kas savaite džiaugsitės su jos žiniomis, pranešimais, visais straipsniais ir tt.

"SANDARA" kainuoja metams tik $2.00. Įdėkite į lišką du doleriu, užrašykite "Sandaros" adresą ir nunešę į paštą užregistruokite. Jeigu turite Lietuvos Laisvės Paskolos Bonų, tai nukirpkite kuponą už 1930 m., arba už 1931 metus ir atsiųskite "Sandarai," tai gausite "Sandarą" per metus ir dar priedo už 50c. knygų. O jei prisiųsite **Penkis dolerius** pinigais arba kuponais, tai "Sandarą" gausite per tris (3) metus. Į Lietuvą "Sandara" metams $3.00.

Visada rašykite šiuo adresu:

"Sandara"

3236 South Halsted Street, Chicago,

Atpigo Laivakortes

Tuojaus kreipkitės ir važiuokite per Sandaros Laivakorčių

AGENTURĄ

Šiuose bedarbės laikuose visiems lietuviams kurie tik važiuos per Sandaros Agenturą parduosime laivokartes į Lietuvą ir iš Lietuvos šia kaina:

Iš New Yorko į Kauną ir iš Kauno į New Yorką (round-trip) ant didžiųjų laivų (Europa, Bremen ir kt.) $177.00

Ant visų kitų laivų iš New Yorko į Klaipėdą ir iš Klaipėdos į New Yorką $150.00

Prie šių sumų dar reikia pridėti karo taksų $5.00 ir Lietuvos piliečiams pagalvinių taksų $8.00

Šis nupiginimas tęsis nuo kovo 2 d. iki Balandžio 30 d. ir nuo Rugpiučio 1 d. iki Spalių 15 d. šių metų.

Taigi visi kurie rengiatės važiuoti tuoj kreipkitės į Sandaros Agenturą, čia gausite visus reikalingus patarimus, patarnavimus ir geriausią kelionę į Lietuvą ir iš Lieutvos. Išpirktos laivakortės yra geros ant dviejų metų.

Visiems norintiems važiuoti parupiname pasus, vizas, sugrįžimui dokumentus ir kitus reikalingus raštus. Toliau nuo Chicagos gyvenantiems visus patarimus suteikiame laiškais.

Kreipkitės šiuo adresu:

Sandaros Steamship Agency
3236 S. Halsted St. Chicago, Ill.

K. ŠIDLAUSKO
APTIEKĄ
Kurioje galima gauti visokių gyduolių ir įvairių šaknų.
Reikale kreipkitės:
373 BROADWAY
SO. BOSTON, MASS.

Lietuviškų Čeverykų Krautuvė
90 MILLBURY ST.
Worcester, Mass.
Vincas Česna, dabar parduoda visą tavorą atstirai. Nori išparduoti viską kuogreičiausia. Prieinamos kainos.

BRONIS KONTRIM
Lietuviškas Constable, Real Estate Insurance Broker ir Justice of the peace.
120 Marine Road, So. Boston, Mass
Tel. So. Boston 2483 — W.

Tel. Park 2240-4274-4381
PETER BROTHERS
COAL WOOD & LUMBER
Geras Patarnavimas
161 WASHINGTON STREET
WORCESTER, MASS.

P. J. AKUNEVIČIUS
LIETUVIS GRABORIUS
SUTEIKIA GERIAUSĮ PASKUTINĮ PATARNAVIMĄ
Už pilną pagrabą galima apsieiti su $80 ir augščiau už didelius. O už vaikus nuo $20 ir augščiau. Patarnauja gražiai ir pigiai.
OFISO IR GYVENIMO ANTRASAS:
250 Broadway So. Boston, Mass.
Telephone So. Boston 4486

CHICAGOJE

Reik Surengt Vaikams Kalėdų Eglaitę.

Paremkim gražų darbą savo auka.

Kalėdų Eglaitė Chicagos lietuvių vaikams pasidarė tradiciniu dalyku. Prieš pat didžiausias šventes budavo sukviečiama kuodaugiausia vaikučių ir prie išpuoštos eglaitės žaidžiama ir dainuojama.

Auklėjimo atžvilgiu toks parengimas turi didelės reikšmės. Su jo pagalba galima pritraukti prie lietuvių mažesniuosius ir supažindinti su musų dainomis ir šokiais.

Kalėdų Eglaitė yra rengiama ir šiuose metuose. Kas tik gali, prašomi prisidėti su maža auka. Tikslas geras ir vertas visuomenės paramos. Aukas priima komisijos pirmininkas p. F. Platkauskas.

—B.

Reikale Laisvų Kapinių Kupiškyje.

Etinės Kulturos Draugija, Kupiškio skyrius, rimtai stvėrėsi įsigyti laisvas kapines. Tokias kapines, kuriose galės pasipalaidoti nebažnytiniai lietuviai.

Tam tikslui reikalinga suma pinigų, nuo $400.00 iki $1000.00. Už tuos pinigus bus galima nupirkti sklypas žemės, aptverti ir padailinti.

Jau turime tam tikslui surinkę arti vieno šimto dolerių.

Geros valios amerikiečiai jau suaukavo ir pasiuntė kapinių fondan $30.00. Kita tiek sudėjo patys Etinės Kulturos Draugijos nariai. Bet vis dar toli garžu nepakankamai.

Aukos yra renkamos ir pasitikima, kad amerikiečiai neatsisakys paramos taip našios ir butinai reikalingos įsteigti Kupiškyje laisvas kapines.

Planuojama laisvos kapinės Kupiškyje įrengti nepaprasto grožio. Kryžių ir netvarkiai pristatytų didelių paminklų nebus. Vietoje Kryžių ar didelių paminklų — bus prisodintų medžių medelių ir krumų, padailintų dailiai žydinčiomis gėlėmis. Bus išvadžioti takai ir takeliai; šalytakiais padėti suoleliai, kur žmogus įėjęs galės pasėdėti, pakvėpuoti tyru oru; galės pasvajoti, padumoti apie praeitį, dabarti ir ateitį. Tai bus šventa vieta; bus ramybės gojus!.

Tad lietuvi-ve, paskubėk su Kalėdine dovana. Vienu kitu doleriu paremk tąjį našų ir garbingą darbą. Padėk įrengti Kupiškyje laisvas kapines. O kas gal pasakyti, kas gal žinoti, kad sugrįžus Lietuvon kuriam iš musų negali prisieiti atsigulti jose amžinam poilsiui savo gimtame krašte? Priduok auką, kad dar prieš Kalėdas butų galima pasiųsti Lietuvon.

Dr. A. L. Graičunas.
3310 So. Halsted St., Chicago, Ill.

Lietuvių Karnivalas Chicagoje.

Vienas iš rimčiausių Chicagos dienraščių butent: "Daily News", norėdamas padėti bedarbiams ir varguoliams, kuriuos prispaudė sunki depresijos ir bedarbės našta, sumanė sudaryti visų tautų karnavalą ir gautą iš tų parengimų pelną skirti išimtinai labdarybės tikslams.

Paskutiniuose "Daily News" leidiniuose mes skaitėme kaip tas to laikraščio leidėjų sumanymas rado kitose tautose pritarimą irsu kokiu entuziasmu ir pasišventimu kiekviena tauta rengiasi prisidėti prie to kilnaus is sveikintino darbo.

Š. m. lapkričio mėnesio 19 dienos "Daily News" leidiny pastebėta, kad ir lietuviai neatsilieka nuo to darbo ir kad lietuviai pritardami tai idėjai š. m. lapkričio mėnesio 27 dieną 8 valandą vakare Lietuvių Auditorijoj rengia nepaprastai turtingą ir gražų koncertą-balių.

Tuo reikalu sutvertas komitetas su žinomu bankininku p. Elijošius priešaky, kuris, norėdamas, kad tas parengimas atneštu kuo daugiausia naudos ir išgarsintu lietuvių vardą tarp kitataučių, sukvietė žymiausias Chicagos lietuvių tarpe meno jėgas. Kaip teko patirti, tame parengime jau pasižadėjo dalyvauti du didžiuliai lietuvių chorai butent: "Birutė" ir "Pirmyn", o taip pat pakviesti dalyvauti geriausi Chicagos lietuvių dainininkai, smuikininkai ir šokėjai. Programą pajvairins p. Steponavičiaus vedamas simfoninis orkestras, kuris tame parengime turės progą parodyti kokį progresą jis atliko per paskutinius metus. Iš projektuojamo muzikalio programo reikia padaryti išvadą, kad tai bus vienas iš turtingiausių programų kokį kada lietuviai matė.

Tikimasi, kad Chicagos lietuviai, atjausdami tai idėjai ir norėdami tinkamai pasirodyti svetimtaučių tarpe savo atsilankymu parems tą darbą ir gausingai atsilankys š. m. lapkričio mėnesio 27 dieną Lietuvių Auditorijoj.

— A. K.

Granville SLA. Kuopos Netvarka.

Keistų dalykų galima pastebėti mažesnių miestelių SLA kuopose.

Man teko lankytis Granville, Ill., kur randasi 295 kp. ir užgirdau nusiskundimų iš kuopos narių, kurie sako, kad centro valdyba pažymi atskaitose išmokėjimą nariui pašalpos ligoje, kurios nariai nėra gavę. Kaltas esąs centras už pasisavinimą pašalpos.

Aš jiems aiškinau, kad centras nėra kaltas, o tik jų kuopos nariai, kurie nelegališkai išreikalauja pinigus.

Butų gerai, kad centras prižiurėtų tokias kuopas.

P. Juozapavičius.

Linksmos Sukaktuvės.

Ponai Janeliunai, savininkai Bridgeport Auto Sales, kur parduodami Nash automobiliai, paminėjimui 6 metų savo ženybinio gyvenimo, pakėlė savo draugams ir pažįstamiems smagią puotą, kuri įvyko pas pp. Trusk, Janeliuno švogerį.

Susirinkęs apie 100 asmenų burelis pp. Janeliunų draugų sveikino juodu ir linkėjo kuoilgiausių ir linksmiausių metų. Jie apdovanojo pp. Janeliunus tokia daugybe gėlių, kad jos netilpo į kelias mašinas.

Smagiai pasibaliavoję svečiai ir viešnios skirstėsi į savo namus, linksmi ir patenkinti pp. Janeliunų gyvenimu.

—G. L.

Žmonės nemėgsta ilgų straipsnių laikrašty delto, kad juose tankiausiai buna daug prirašyta — mažai pasakyta.

Petras Leonardas

Pasižymėjęs daininkas, dalyvaująs Sandaros koncerte, lapkričio 29 d., Racine, Wis.

Kam Bolševizmas Sudaro Pavoju?

Po didž. karo siutimų, po revoliucijų ir badų pasaulis gyveno labai neramiai. Atsirado, daugybės aukų pareikalavę komunizmo ir fašizmo slibinai. Daug kur žmonės jais patikėjo, ir jau karčiai apsivylė. Iš esmės komunizmas, ir fašizmas yra tas pats, nes ir vienas ir kitas žmonių masėms atima visas piliečių teises; į mažiausią pasipriešinimą reaguoja durtuvais ir kulkosvaidžiais. Tokiame raudono ir juodo teroro rojuje gyvena jau ne viena tauta.

Nėra tokio pasauly kampelio, kur komunizmas neturėtų savo pamokamų agentų, savo draugų ir bičiulių. Jie labai toli nuo to socializmo, kurio teoriją davė Marksas. Marksas yra jiems tiktai priedanga, šydas, kuriuo dengia jie didžiausį smurtą ir prievartą; norą "sugriauti visą pasaulį", paskandinti jį kraujuose, ir paskui "sukurti" "naują pasaulį" saujelės fanatikų valdomą.

Jau tai yra padaryta 150 milijonų tautos šaly. Ten žmonės uždaryti į kolchozus, kalėjimus, įvesta nauja baudžiava.

Ar komunizmas pavergs pasaulį, paeina nuo to, kaip kiekvienas kraštas valdosi: kur viešpatauja priespauda ir neteisybė, kur žmonės yra vergai, kur nėra aukštesnio Idealo už savo kailio reikalus ten komunizmui ir fašizmui plačiausia veikimo dirva. Laisvoms tautoms, kaip pav. Anglijai, komunizmas mažiausiai gresia. Ten žmonės pripratę prie laisvės, prie apsisprendimo, brangina juos. Ten vardan laisvės ir bendro labo išsižadama savo asmeninių siekių. Tokiems kraštams komunizmas nesudaro pavojaus.

— B.

PRANEŠIMAS

Sandaros 25-tos kp. Susirinkimas įvyks gruodžio 4 d. Malonėkite visi atsilankyti, nes yra daug svarbių reikalų aptarti.

A. Vaičaitis.

3,000,000 FRANKŲ PALIKTA DVIEM ŠEIMYNOM

Budapeštas. Dvi nubiednėjusios vengrų šeimos, prigulinčios prie smulkiosios bajorijos gavo žinią, kad joms yra palikta karališko turto trys milijonai Belgijos frankų. Mat jųjų kraujas bėga gyslose dabartinio Belgijos karaliaus.

Pereitam šimtmetyje, vengrų miestelyje Nemes-Galagy gyveno labai neturtingas ukininkas, kuris turėjo labai gražią dukterį. Turtingas grafas Laszlo Esterkazy įsimylėjo į ją ir apsivedė. Jųjų vienatinė dukrelė buvo taip graži, kaip jos motina, ir turtinga kaip tėvas, kurio dideli dvarai jai buvo palikta. Ji kilo aukštyn visuomeniškame gyvenime ir apsivedė su karalaičiu, iš namų Hohenzollernų. Juodu susilaukė dukters, kuri buvo tokia graži, kaip jos močiutė ir kaip ji pati, ir kuri apsivedė su Belgijos karalaičiu Philipu. Jųjų sunus yra dabartinis karalius Albertas, kuris yra anukas vengro ukininko.

Jo motina atsiminė jos kilimą ir paliko savo visą turtą neturtingiems savo brolavaikiams. Po ilgo tyrinėjimo, vengrų valdžia nutarė, jog šitos dvi šeimos yra teisėtos prie dalies šito palikimo — turto.

VALSTIEČIAI LIAUD. SAVO NUSISTYMO NEKEIČIA

Ryšy su pasklidusiais visuomenėj ir užsienio spaudoj gandais, kad valstiečių liaudininkų tarpe atsirado srovė, kuri stovi už opozicinių gairių pakeitimą ir susitarimą su tautininkais, "L. Žinių" bendradarbis kreipėsi į vals. liaud. centro komiteto pirmininką M. Sleževičių prašydamas duoti paaiškinimą tuo klausimu.

— Apie tokią "srovę" musų partijoje aš pirmą kartą sužinojau iš Rygos dienraščio "Segodnia" — pasakė M. Sleževičius. — Žinoma, musų tarpe gali rastis vienas kitas žmogus, kuris taip mano, bet iki šiol nieks partijos narių tokių minčių nėra pareiškęs.

Valstiečių liaudininkų centro komitetas vadovavosi ir vadovausis suvažiavimo nutarimais ir bendra partijos narių nuotaika.

Visi valstiečių liaudininkų suvažiavimai, įvykę po 1926 m. gruodžio 17 d., o ypač šių metų suvažiavimas pasižymėjo griežta opozicine nuotaika ir reikalavo iš partijos vadovybės griežtesnės linijos.

Suvažiavimuose nieks nepakeldavo balso už pozicinės taktikos pakeitimą.

Suvaž. rezoliucijos liudija, kad partija tvirtai laikosi demokratinių principų ir jokių kompromisų su jais nedarys.

Visi gandai apie kažkokį musų partijos nusistatymo pakeitimą yra grynas prasimanymas — baigė savo paaiškinimą M. Sleževičius.

IR ŠV. PETRAS BEDARBIS.

Neseniai važiuojant iš mokyklos teko matyt tokį incidentą.

Sena moteriškė, viena akia neregė nužingsniavo į gatvekario priekį ir ėmė kalbėti į artimiausius vyriškius. Pora jų atrodė kaip airiai. Ji paklausė vieno ar valgė pietums vištieną. Tas atsakė, kad ne. Tuomet moteris padavė jam plakatuką su dideliu antgalviu: "God save my soul." Airis paklausė: "Jei aš pateksiu į peklą, kas mane pirmiausia pasitiks?"

"Nugi Jezus" atsakė ji.-

"Matyt, nabagas šv. Petras, kuris ligšioliai pasitikdavo neteko savo vietos ir likos bedarbiu", pridėjo nustebęs airis.

Aldona G.

MERGINOMS MOKSLAS NENAUDINGAS.

Kuo daugiau mergina turi mokslo, tuo mažiau jai yra progos ištekėti. Tokios išvados priėjo Dr. Anderson iš Columbia universiteto.

Neišauklėtos mergaitės greičiau susiranda sau vyrą. Keistas apsireiškimas.

Chicagos Bankų Šėrų Kainos
1929 Metu ir Dabar

Cont. Ill. Bk. & Tr. Co.	1929,	$692	(dabar	siulo)	$200.
Central Mfg. Distr. Bk.	"	750	"	"	150.
First National Bank	"	950	"	"	321.
Harris Trust Bank	"	1225	"	"	380.
Metropolitan St. Bk.	"	200	"	"	125.
Northern Trust Co.	"	1040	"	"	388.
UNIVERSAL ST. BANK	"	200	"	"	175.

Virš minėtos prekių permainos yra sulyg bankų uždarbio ir iš jų matote kaip dalykai stovi. Deltogi, galite didžiuotis su savo lietuvišku banku ir neabejodami pasidėti savo pinigus čionais, kur teisingai bus apsaugoti. Laikant pinigus baksuose darote skriaudą sau ir visam judėjimui, o laikyti pinigus namuose yra begalinis pavojus.

UNIVERSAL STATE BANK

3252 South Halsted Street, Chicago.

(Kampas 33-čios ir Halsted)

DYKAI Už 12 kuponų duodame 1 galioną TEXACO Aliejaus; už 16 kuponų 5 gal. Gaso **DYKAI**

ATIDARYMAS NAUJO BIZNIO.

6456 South Cicero Ave. Cor. of 65th Street

ANTON STNKUS SERVICE STATION
High Pressure Greasing and Lubricating
TEXACO GASAS & TEXACO MOTOR AIEJUS

DYKAI Visi kuponai priimami; vienas duodamas Perkant penkis galionus Gaso **DYKAI**

Peoples Furniture Co.

Didžiausios Lietuvių Krautuvės Amerikoj

Krautuvės, kurios pilnai užganedija kiekvieną pirkėją

Čia visuomet yra plačiausis pasirinkimas parinktinių ir užtikrintų prekių, vien tik iš atsakomingų išdirbysčių

RADIOS
RAKANDAI
PIANAI
KAURAI
PEČIAI
PLOVYKLĖS
ŠALDYTUVAI
ŠLAVIKAI
ir

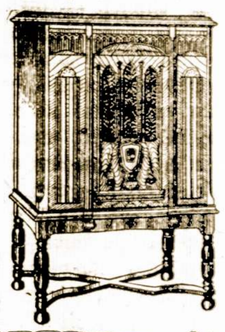

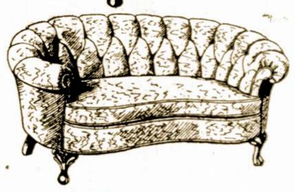

visos kitos namų reikmenys ir papuošimai. Saugiai palyginę prekių rušis, patarnavimą, išmokėjimo budus, visuomet sužinosite, kad Peoples Krautuvėse yra geriausia vieta pirkti namų reikmenis.

Peoples Furniture Kompanija užlaiko ir operuoja nuosavą Parlor setų dirbtuvę, kame išdirbinėja vien tik atsakomingai padarytus setus ir parduoda tiesiog vartotojams už išdirbystės kainas.

Lengvus išmokėjimai pritaikoma prie pirkėjo noro ir išgalės

SOUTH WEST SIDES LARGEST STORES
The Peoples Furniture Co. INC.
FURNITURE, RADIOS, PIANOS, RUGS, STOVES & GEN. HOUSEHOLD GOODS
EVERYTHING For The BETTER HOMES

4177-83 Archer Ave. Cor. Richmond St. TEL. LAFAYETTE 3171
2536-40 W. 63 St. Cor. Maplewood Ave. HEMLOCK 8400
CHICAGO, IL.

Muzikos Žurnalas

MARGUTIS

KETVIRTI METAI eina muzikos, dainų ir juokų mėnesinis žurnalas su gaidoms del mažų pianistų, del dainininkų, del chorų, del dainų mylėtojų ir del visų lietuvių, kurie myli lietuvių liaudies dainas.

Už $1.00 gausite 8 Nr. Metams kainuoja $1.50. Dovanų duodama "Margučio Kalendorius", pilnas juokų, burtų ir kitokių durnalogijų.

Pinigus siųskite paprastam laiške sekančiu adresu:

Margutis, 2437 W. 69th St., Chicago, Ill.

NAUJAS SCENOS

VEIKALAS

J. J. Zolp'o keturių veiksmų komedija— "GUDRI MOČIUTĖ", arba Močiutės Suokalbis jau išėjo iš spaudos ir lošėjai knygutes gali gauti pas autorių, J. J. Zolp, 4559 South Paulina St., Chicago, Ill. arba Sandaroj.

Scenos darbuotojams p. J. J. Zolp yra gerai žinomas, nes jis turi parašęs net keliatą sceniškų veikalų, kurie jau per paskutinius dešimts metų yra lošiami. "Gudri Močiutė", yra p. Zolpo vienas iš vėliausių veikalų ir gana vykusiai parašytas; dalyvauja 10 ypatų, kaina 35 centai knygutė.

SANDARA

3236 So. Halsted St., Chicago

Chicagoje

Juozapavičius Pareiškia Savo Įspudžius iš Granville, Ill.

Chicagos lietuvių darbuotojas p. Juozapavičius neseniai nuvyko į Granville, Ill. biznio reikalais. Iš ten jis parašė mums savo įspudžius:

—Man atsilankius į Granville nieko gero, apart vargo ir skurdo. Čia daugiausiai Anglių kasyklos ir jos veikia labai silpnai, — dirbama vos po tris dienas savaitėje ir uždarbis labai mizernas ir dar sunkiai gaunamas, nes kasyklų savininkai sako, kad jie negali mokėti, nes, girdi, ir jus esate kompanijonai kasyklų, ir galite gauti tik tiek, atlieka nuo visų kitų išlaidų. Bet tie vadinamieji kompanijonai dar niekuomet neturėjo teisės patikrinti "savo" kasyklų knygas; jie tik turi teisę pusdykiai dirbti, ir alkani gul ti eiti.

Tai kaip visur, taip ir čia, skurdas ir vargas yra neišvaromas iš darbininkų šeimynos, svečias.

Tai tokios Granville naujienos. Dabar sveikinu visus Sandariečius ir visus pažįstamus.

— F. Juozapavičius

Komunistų Parengimas Ir Auditorijos Durų Stiklai.

Lapkričio21 d. vakare, Komunistinio susivienijimo kuopa turėjo savo parengimą.

Kokie tai latrai, sąstate penkių jaunų vyrų, apie pirmą valandą naktiejs, visai nemirkčiodami ir nieko nesiklau sdami, staiga pradėjo elgtis sulyg Lenino "šventraščio". Susirinkę į virtuvę minėti sve čiai pradėjo svieto lyginimo darbą. Minėtoji pitiorka pradėjo graipštyti po puodus, tąsyti bonkas už kaklų ir nekuriuos barti. Tavorščiai pamatę tokį "nuoširdų" Lenino teorijos vykdymą užsigavo ir kad ne Auditorijos užvaizda J. Antanaitis, tai gal visa ta komėdija butų ilgiaus tęsusis, bet drąsus J. Antanaitis pagriebęs į ranką kokį tai kietą daiktą, svieto lygintojams nutraukė gardžią pradėtą vakarienę. Pora jų greitai buvo partrenkti ant grindų, kiti leidosi bėgti. Buvo iššaukta policija, bet laiku neatskubėjus lygintojai išbėgiojo.

Visgi reikia į tą atkreipti atydos Auditorijos valdybai ir salidariai su policijos pagel ba tą valkatų šaiką likviduoti, nes jau ne pirmas toksai at sitikimas yra.

Minėti valkatos po policijos atsilankymo sugrįžo ir išdaužė Auditorijos durių langus.

— Reporteris.

P-nia K. Katkevičienė Gavo meilės "baksiuką"

Laikraščiai perpilni aprašymų kas dedasi svetainėse. Todel aš neoficiališkai ir be įgaliojimo supažindinsiu visuome nę, kas įvyko pp. Baleckų namuose, 1802 W. 64th St., pereito sekmadienio vakare.

Susirinko nemažas burys sandariečių darbuotojų pagerbti p. K. Katkevičienę jos varduvių dienoj. Buvo prirengta karališka vakarienė, laike kurios kiekvienas reiškėm savo linkėjimus.

Stipriausias išreiškimas pagarbos ir draugiškumo įvyko, kuomet p. Katkevičienei tapo įteiktas meilės "baksiukas", kuriame galės tilpti visa ką ji pati ir jos šeimininkas turi.

Dalyvavusių tarpe buvo pp. Zolpiai, Gulbinai, Majauskai, Locaičiai ir "pavienis" M. Vai dyla.

Kada išsiskyrstėm, geriau jau neminėsiu. Rep.

SLA. 36 kp. Balsuos už Kandidatus į Pildomą Tarybą.

Svarbus susirinkimas įvyksta seredoj, gruodžio 2 dieną, Liet. Auditorijoj.

Visi šios kuopos nariai yra mobilizuojami reikšmingam mitingui. Ateinančiam trečiadieny turėsime nominuoti kandidatus į Pildomą Tarybą. Pasirinkite sau asmenis, kurie jusų nuomone geriausia tiks toms pareigoms ir už juos atiduokite savo balsą.

Neapleiskime šio mitingo. Apleidimas reikš, kad jums organizacijos reikalai nerupi. O tuom tarpu SLA. reikalauja kiekvieno nario paramos.

Mobilizacija paskelbta ir visi bukime paskirtoj vietoj.

Pavogtus iš p. Pivaruno Pinigus Teisėjas Įsakė Grąžinti.

Trys jauni vagiliai palikti vieniems metams priežiuros.

Praeitam "Sandaros" num. buvo rašyta, jog iš p. D. Pivaruno pavogė $2,700. Sąrišy su tuom tapo suimti trys vaikėzai, Town of Lake lietuviukai: Lasauskas, Lauraitis ir Norkus, kurie prisipažino prie kaltės.

Kriminaliam teisme įvyko bylos sprendimas. Teisėjas įsakė nesugrąžintus dar $1381 sumokėti bėgyje vienų metų, o jei to nepadarys, kaltininkai bus pasodinti kalėjiman. Jie turės užsistatyti bondsą ir išbuti metus "probaition"

—Rep.

MUSŲ PAČIŲ REIKALAI

P-nas Bačiunas bėgdamas į SLA. prezidentus iš pradžių garsinosi Clevelando ir Brook lyno spaudoj. Dabar gi Chicagoj įsitaisė radio valandą.

Gal neužilgo pradės garsintis ir per bažnyčias.

"Drauge" buvo parašyta, jog parsiduoda: "Iš nuodemių: septynių didžiųjų, šešių prieš Dvasią šventą; keturių šaukiančių Dangun atkeršijimo, devynių svetimųjų. Abi už $1.50.

Taigi kas nori pirkti nuodemių, gali jų gauti dvi už pusantro dolerio.

Nepaprastas Gopšumas.

Bloga yra žmogui, kuomet jis yra neturtingas, bet dar blogiau, kuomet jis yra turtingas bet šykštuolis.

Vienas tokio gopštumo pavyzdys pasitaikė ant Emerald Ave. ir 27-tos. Ten gyvena turtingas lietuvis, kuris turi kepyklą ir kuris yra paaukavęs tukstantį dolerių varpo nupirkimui.

Praėjusią sąvaitę mirė jo žmona. Jis pasirodė esąs tokių šykštuolių, kad kuomet jo žmona gulėjo pašarvota jo name, jis neatsitraukė nuo savo biznio, bet išvažinėjo duoną savo kostumeriams. Mat pasamdyti žmogų — reikia jam mokėti, tai kad išvengti užmokėti žmogui keletą dolerių jis pats dirbo ir sutaupė kelis skatikus.

Aš nesu priešingas, kad jis aukoja varpams, bet kuomet jis negali pertraukti savo dar bo keletai dienų kuomet jo žmona guli ant lentos, tai jau pereina visas žmoniškumo ribas. — A.

JAUNIMO VAKARAS Gage PARK SVET.

Lietuvių studentų kliubas, kuris dar neseniai susitvėrė ir patraukė gražų burį jaunimo, rengia šeimynišką vakarėlį, šeštadieny, lapkričio 28 dieną, Gage Park svet.

Kviečiami apart narių dar ir pašaliniai.

—Rep.

PAKVIETIMAS

Visi Chicagos ir apielinkių lietuviai esate kviečiami atsilankyti ant Koncerto ir Šokių, kuriuos rengia Chicagos Lietuvių Žymiausi Artistai, Penkta dienio Vakare, Lapkričio (Nov.) 27tą, 1931, Chicagos Lietuvių Auditorijoj, 3133-35 So. Halsted St., Chicago, Illinois. Pradžia 7:30 val. vak. Įžanga 50c. Pelnas skiriamas vargdieniams.

Maloniai prašo visus kuoskaitlingiausiai atsilankyti.

—Rengimo Komitetas.

Radio Programas

Praeito antradienio vakare iš stoties WGES. girdėjosi labai gražus lietuvių radio programas, kuris eina kas antradienį rupesniu Peoples Furniture Kompanijos.

Minėtas programas buvo la bai įvairus, nes jis susidėjo iš dainų, muzikos, kalbų, juokų ir tt.

Jau seniai girdėti dainininkai per radio, labai gražiai ponia Ona Juozaitienė ir Antanas Giedraitis sudainavo solo. Taipgi gražiai pasižymėjo vadinamas "Peoples Radio" duetas ir trio. Dr. Kazys Drangelis pasakė įdomią ir juokdarys "Čalis Kepurė" pateikė skanių juokų.

Programas baigėsi pritaikintas su padėkavonės dienos linkėjimais.

—Vincas.

JUOKAI.

Povylas: Aš stebiuosi, kaip ilgiau gyventi be smegenų.

Baltrus: Laikas pasakys—Laikas pasakys.

Gerbiamas redaktoriau: Ką reiškia bučkis ant ausies.

Atsakymas: Reiškia, kad panelė stengies ištrukti.

Jonas Antanui: Kaip aš suprantu, tavo kudikis verkia visą laiką.

Antanas: Taip, ir kad net protą nustojo.

Jonas: Kodel nedainuoji, kol užmigs?

Antanas: Aš taip ir dariau, bet mano pati sako, kad jai geriau girdėti kudikį verkiant, negu mane dainuojant.

BEDARBIŲ SUMAŽĖJIMAS ANGLIJOJ.

Į vieną sąvaitę grįžo į darbą apie 35,000 žmonių, kurie ligšiolai buvo be jokio užsiėmimo.

Matyt, kad biznis ten ima gerėti.

Bargenas!

Parsiduoda Saldainių, Ice-Cream Fountain, Cigarų krautuvė. Gražus ir nauji įrengimai (fixture), už labai pigią kainą, tiktai $550.00. Krautuvė randasi ant 63-čios gatvės, prie karų linijos. Renda $25. į mėnesį, su šiluma ir elektra.

Kreipkitės 2839 W. 63rd Street.

Prašykite Knygutės

VIDURIŲ ULSERIAI
PILVO RUKŠTYS.

Išgydomos be operacijos

Ši knygelė pasako jums kaip išgydyti ulserius (pilvo žaizdas), vidurių rukštis, gasus, be jokio skausmo ir be operacijos. Ji yra parašyta pilvo ligų autoriteto, kuris per daugelį metų studijavo ulserus, pilvo rukštis, gasus, vidurių užkietėjimus ir kitus mažus pairimus.

Ji pasako, kad jus galite numanyti apie jųsų sveikatos pairimą, ir išaiškina gydymo budus, kuriuos sekdami, jus atsikratysite skausmų be aštraus pasirinkimo valgių (dieto), operacijos išlaidų ir sutrukdymo nuo jusų darbo.

Klauskite žemiau paduotu antrašu del pilnų informacijų — arba išpildykite kuponą ir prisiųskite:

Boston Von Co. Fifth Floor, 128-A Tremont St.
Boston, Mass. (W29)
Send me your booklet, without cost or obligation.

Name .....
Address .....
City .....

PIGIAI PARSIDUODA

Murinis namas, 2-6 kambarių, 33 pėdų platumo lotas, karštu vandeniu apšildomas ir dviejų karų garadžius; dviejų metų senumo. Labai pigiai —$9,800. Kreipkitės: B. R. Pietkevičius, 2608 W. 47th St. Tel. Lafayette 1083.

BAGDONAS BROS.

Mes perkraustom rakandus ir Pianus Chicagoj arba į tolimus miestus — musų darbas užtikrintas.

PRISTATOM ANGLIS

Taipgi mes pristatom anglis nužeminta kaina ant kiekvieno pareikalavimo į bile dalį miesto. Kreipkitės pas mus į ofisą:

3244 So. Halsted St.,
Tel. Calumet 3399
Res. 828 W. 34th Place
Tel. Yards 3408

CHERATONE GYDUOLĖS
Vidurių užkietėjimo priešas

Įvairių daržovių mišinys, kuris išvalo ir pataiso vidurius. Šis vaistas išvalydamas vidurius pataiso apetitą. Jis yra ekomenduojamas del kepenų pairimo, geltlėgės ir tulžies sugedimo. Garantuojama pa uosavimą arba sugrąžiname pinigus.

CHEROKEE MEDICINE CO.
2110 S. Halsted St., Chicago.

REIKALINGI AGENTAI

KUPONAS:

Prašau prisiųsti man iš anksto apmokėtą $2.50 Butelį
75 c. Butelį Reguliario didumo
Mėginimo didumo

Pavardė.....
Adresas .....
Miestas..... vals.....

Saugu siųsti pinigus per musų įstaigą.
15 metų nei vienas centas nežuvo.
Važiuojant Lietuvon, teisingas patarnavimas.
Perkame Lietuvos Paskolos Bonus ir mokame $40.00 už $50.00 ir $80.00 už $100.00 — Cash.
Atsilankyk ypatiškai arba prisiųsk per paštą, apdraustame laiške.

John J. Zolp
4559 S. Paulina St.
CHICAGO, ILL.

Nauji 1932 **NASH**

Perku vartotas automobilius ir imu ant pardavimo. Taipgi, kurie turi senas masinas, gali išsimainyti ant naujų NASH labai prieinamomis sąlygomis ir teikiu aukštą nuolai seno karo, mainant ant naujo NASH.

Norintieji pirkti ar mainyti, pirmiausiai pamatykite NAUJUS NASH ir pasitark su

Bridgeport Auto Sales
Sav. J. J. Janeliunu
3222 So. Halsted St.
Tel. Victory 4929

Phone Boulevard 2035
"Sveikinkit su Gėlėmis"
Urba Flower Shoppe
Skintos Gėlės, Augalai, Vestuvėms Bukietai.
Specializuojame Laidotuvėms Gėlėmis.
3324 So. Auburn Ave.

Universal Restaurant
Visuomet gausi šviežius ir skaniai pagamintus valgius.
750 West 31st Street.
Netoli Halsted Street
A. A. NORKUS, Sav.

GRABORIAI

Simpatiškas — Mandagus — Geresnis už kitų Patarnavimas
J F. Eudeikis Komp.
PAGRABŲ VEDĖJAI
Didysis Ofisas
4605-07 S. Hermitage Ave.
Tel. Yards 1741 ir 1742
SKYRIUS
4447 South Fairfield Avenue
Tel. Lafayette 0727
SKYRIUS
1410 S. 49th Ct., Cicero, Ill.
Tel. Cicero 3794
SKYRIUS
3201 Auburn Avenue
Tel. Boulevard 3201

Garsinkitės "SANDAROJE"

Tel Yards 1138
Stanley P. Mažeika
LIETUVIS GRABORIUS
Automobilius galima gauti visokiems reikalams.
3319 Auburn Av. Chicago

S. D. LACHAVICZ
LIETUVIS GRABORIUS IR BALSAMUOTOJAS
Patarnauju laidotuvėse kuopigiausiai. Reikale meldžiu atsišaukti, o mano darbu busite užganėdinti.
2314 West 23rd Place
Tel. Roosevelt 2515 ir 2516
SKYRIUS:
1439 So. 49th Court, Cicero, Ill.
Telephone Cicero 5927

ADVOKATAI

A. A. SLAKIS
ADVOKATAS
Mieste Ofisas 77 W. Washington st. Room 1502 Tel. Central 2978
Valandos: 9 ryto iki 4 po pietų
Vakarais: Utarn., Ketv., ir Subatos — 6 iki 9 val.
4145 Archer Avenue
Tel. Lafayette 7337
Namų Tel. Hyde Park 3395

Phone Franklin 2460
LEONAS S. MIKELONIS
ADVOKATAS
10 South LaSalle Street
Vakarais nuo 6 iki 9 valandai
3315 South Halsted Street
Telephone Boulevard 3697

K. GUGIS
ADVOKATAS
MIESTO OFISAS
127 N. Dearborn St.,
Room 1111
Telefonas Central 4411
Valandos: nuo 9 ryto iki 4 po pietų
GYVENIMO VIETA
3323 So. Halsted St.
Tel. Boulevard 1210
Val.: nuo 6 iki 8 val. kiekvieną vakarą, išskyrus ketvergą.
Nedėliomis nuo 9 iki 12 v. ryto

A. A. OLIS
ADVOKATAS
11 So. LaSalle St., Room 2001
Telephone Randolph 0331—0332
Val.: nuo 9 ryto iki 6 v. vak.
3241 South Halsted Street
Telephone Victory 0562
7—9 v. vak. apart Panedėlio ir Pėtnyčios

DAKTARAI

Phone Hemlock 2061
DR JOSEPH KELLA
DENTISTAS
Gas Extraction
6558 South Western Avenue
Valandos: 9 ryto iki 9 vakaro
Nedėliomis nuo 9 iki 12.

Rez. Phone Grovehill 1321
Ofiso Tel. Lafayette 4180
Dr. Vincent C. Steele
DENTISTAS
4180 Acher Av., šale Midland Bank
Valandos: 10 iki 12 A. M., 1 iki 5 P. M., 6 iki 8 P. M.

Ofiso ir Rezidencijos
Tel. Boulevard 5913
DR. BERTASH
756 West 35th St.
(kampas 35-tos ir S. Halsted St.)
Ofiso valandos:
nuo 1 iki3, nuo 6:30 iki 8:30
Nedėliomis pagal sutartį

Tel. Hemlock 7828
DR. C. K. KLIAUGA
DENTISTAS
2420 W. Marquette Road
Naujo ofiso valandos:
Antradieniais, ketvirtadieniais ir šeštadieniais nuo 9 ryto iki 9 vakaro. Senas ofisas 1821 Halsted St. Val: pirmadieniais, trečiadieniais ir penktadieniais nuo 9:30 ryto iki 8 val. vak.

A. L. Davidonis, M. D.
1910 SO. MICHIGAN AVENUE
Tel. Kenwood 5107
Valandos:
Nuo 9 iki 11 valandai ryto;
Nuo 6 iki 8 valandai vakare
apart šventadienio ir ketvirtadienio

Phone Boulevard 7042
DR. C. Z. VEZELIS
DENTISTAS
4645 South Ashland Avenue
Virš Marshal Drug Store
Arti 47th Street

Tel. Republic 2236—Hemlock 2019
DR. K. DRANGELIS
DENTISTAS
2417 West 63rd Stree
(arti Western Ave.)

Dr Suzan A. Slakis
Specialistė Moterų ir Vaikų Ligų
4145 Archer Ave.
Val. 10 iki 12 ryto; 4 iki 6 popiet
Seredomis ir nedėliomis pagal Susitarimą
Ofiso Tel. Lafayette 7337
Rez. Tel. Hyde Park 3395

Phone Canal 6222
DR. S. BIEŽIS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
2201 West 22nd Street
(Cor. Leavitt St.)
Val.: nuo 1 iki 3 ir nuo 7 iki 8 v. v.
Nedėliomis nuo 10 iki 12 rytą.
Rez.: **6640 S. Maplewood Ave.**
Tel. Republic 7868

DR. P. Z. ZALATORIS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
Ofiso Valandos:
10:30 iki 12 v. rytais
1 iki 3 val po pietų
6 iki 9 val. vakarais.
Sekmadieniais: 9 iki 12 v. rytais
Ofisas:
1821 So. Halsted Street
Telefonas Canal 0257
Rezidencija:
6600 So. Artesian Avenue
Telefonas Prospect 6659

SVARBI ŽINIA
Dr. M. T. Strikol'is
LIETUVIS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
Perkėlė savo abu ofisų į naują vietą
po numeriu
4645 So. Ashland Ave.
Valandos: 2 iki 4 ir 6 iki 8 vakare
Nedėliomis pagal sutartį.
Ofiso Tel.: Boulevard 7820
Namai **6641 So. Albany Ave.**
Tel.: Prospect 1930

Phone Victory 2188
DR. M. ŽILVITIS
DENTISTAS
3243 South Halsted Street
CHICAGO, ILL.

Tel. Boulevard 5914 ir 5913
DR. S. NAIKELIS
Gydytojas ir Chirurgas
Valandos
Nuo 2 iki 4 ir nuo 7 iki 9
Nedėliomis pagal sutartį
756 W. 35th Street.
N. E. kampas 35th ir Halsted

Phone Victory 2514
DR. A. J. ZIMONTAS
SENIAUSIAS LIETUVIS
DENTISTAS
3252 South Halsted Street

Ofiso valandos nuo 9 iki 11 ryto nuo 2 iki 4 dieną ir nuo 7 iki9 vak.

DR. A. L. YUŠKA
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
2422 West Marquette Road
Cor. 67th St. ir Artesian Ave.
CHICAGO, ILL.
Šeštadieny ir trečiadieny po pietų pagal susitarimą.